

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PRÁVA

Pojištění pohledávek jako nástroj úvěrového managementu
Accounts Receivable Insurance as a Credit Management Tool

Student: Bc. Lenka Michalíková
Vedoucí diplomové práce: Ing. Martina Krügerová, Ph.D.

Ostrava 2014

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Lenka Michalíková**
Studijní program: N6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6208T011 Ekonomika a právo v podnikání
Téma: **Pojištění pohledávek jako nástroj úvěrového managementu
Accounts Receivable Insurance as a Credit Management Tool**

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Teoretická východiska pohledávek
3. Úprava pojištění pohledávek na českém pojistném trhu
4. Pojištění pohledávek jako nástroj finančního řízení
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

DRBOHLAV, Josef a Tomáš POHL. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*. 3. akt. a dopl. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 241 s. ISBN 978-80-7357-599-1.

DUCHÁČKOVÁ, Eva a Jaroslav DAŇHEL. *Pojistné trhy: změny v postavení pojištnictví v globální éře*. Praha: Professional Publishing, 2012. 252 s. ISBN 978-80-7431-078-2.

JANATKA, František. *Rizika v komerční praxi*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. 316 s. ISBN 978-80-7357-632-5.

ZUZANÁK, A., J. ŠULCOVÁ a J. HORA. *Příručka pro zprostředkovatele pojištění*. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2011. 239 s. ISBN 978-80-7201-838-3.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Martina Krügerová, Ph.D.**

Datum zadání: 22.11.2013

Datum odevzdání: 25.04.2014

JUDr. Bohuslav Halfar
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh vypracovala samostatně. Přílohy č. 1 a 2, dané mi k dispozici, jsem samostatně doplnila.

V Ostravě dne 25. 4. 2014

A handwritten signature in blue ink, reading "Lenka Michalíková", is written on a light yellow rectangular background. Below the signature is a horizontal dotted line.

jméno a příjmení studenta

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí diplomové práce Ing. Martině Krügerové, Ph.D., za cenné připomínky a odborné rady, kterými přispěla k vypracování této diplomové práce.

OBSAH

1	Úvod	5
2	Teoretická východiska pohledávek	7
2.1	Význam a vznik pohledávek	7
2.2	Příslušenství pohledávek	8
2.3	Zajištění a utvrzení pohledávek.....	9
2.4	Zánik pohledávek	12
2.4.1	Splnění dluhu.....	12
2.4.2	Započtení.....	13
2.4.3	Splynutí	13
2.4.4	Prominutí dluhu	14
2.4.5	Odstoupení od smlouvy	14
2.4.6	Dohoda o zániku pohledávky a odstupné	14
2.4.7	Následná nemožnost plnění.....	14
2.4.8	Smrt věřitele nebo dlužníka.....	15
2.4.9	Výpověď.....	15
2.4.10	Prekluze	15
2.5	Způsoby vymáhání pohledávek.....	15
2.5.1	Mimosoudní vymáhání pohledávek	15
2.5.2	Soudní vymáhání.....	17
2.6	Typologie dlužníků.....	18
3	Úprava pojištění pohledávek na českém pojistném trhu	20
3.1	Rizika spojená s podnikatelskou činností.....	22
3.1.1	Finanční rizika	22
3.1.2	Komerční rizika	23
3.1.3	Teritoriální a politická rizika	24
3.1.4	Tržně zajistitelná rizika	25
3.2	Právní úprava pojištění pohledávek.....	25
3.3	Proces pojištění pohledávek	26
3.4	Pojistitelé na českém trhu	33
3.4.1	Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s.	34
3.4.2	KUPEG úvěrová pojišťovna, a.s.	36
3.4.3	Atradius Credit Insurance N.V., organizační složka	37
3.4.4	Coface Czech Credit Management Services, spol. s r.o.	37

3.4.5	Euler Hermes Europe SA, organizační složka.....	39
3.4.6	Zhodnocení českého trhu úvěrového pojištění.....	39
4	Pojištění pohledávek jako nástroj finančního řízení	42
4.1	Profil společnosti ABC s.r.o.....	42
4.2	Proces uzavření nové zakázky.....	46
4.3	Finanční analýza společnosti ABC s.r.o.....	48
4.3.1	Ukazatele rentability.....	48
4.3.2	Ukazatele likvidity	49
4.3.3	Ukazatele aktivity.....	50
4.3.4	Ukazatele zadluženosti	51
4.4	Pojištění pohledávek ve společnosti ABC s.r.o.....	52
4.5	Zhodnocení a doporučení pro společnost ABC s.r.o.....	53
5	Závěr	55
	Seznam použité literatury a pramenů	59
	Seznam zkratk	65
	Seznam grafů	67
	Seznam obrázků	68
	Seznam tabulek.....	69
	Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	
	Seznam příloh	

1 Úvod

Stále více společností jeví zájem distribuovat své výrobky a služby na zahraniční trhy. Nehovoříme pouze o velkých společnostech, i malé a střední společnosti se stále více orientují na vývoz svých produktů. Export tuzemských společností dosáhl v roce 2013 nejvyšších hodnot a zasloužil se tak o nejlepší výsledek v dějinách českého vývozu. V dnešní době je však každá obchodní transakce spojena s určitým rizikem nezaplacení ze strany obchodního partnera. S takovýmto rizikem je ovšem možné pracovat, např. prostřednictvím řízení pohledávek. Každý podnikatelský subjekt má navíc určité zákonné možnosti, které slouží k zajištění pohledávek. Jedním z méně využívaných nástrojů zajištění je pojištění pohledávek.

Cílem této diplomové práce je charakterizovat pojištění pohledávek a ověřit hypotézu, že pojištění pohledávek je vhodný nástroj úvěrového managementu i pro malé a střední společnosti. Pro splnění základního cíle budou realizovány dílčí cíle, a to:

- posouzení vhodnosti pojištění pohledávek ve společnosti ABC s.r.o. jako nástroj řízení pohledávek,
- vymezení českého trhu úvěrového pojištění.

V diplomové práci budou využity metody analýzy, dedukce a syntézy. Metoda syntézy bude využita v prvních dvou kapitálách, v nichž nejprve dojde k obecné charakteristice pohledávek, poté k popisu pojištění pohledávek jako formy zajištění. Analýza bude aplikována v praktické části, kdy se na základě finanční analýzy a procesu uzavření obchodní zakázky zhodnotí, zda je pojištění vhodnou formou řízení pohledávek ve společnosti ABC s.r.o. Na základě zpracované teorie a praxe se v závěru práce pomocí metody dedukce zodpoví otázka, jestli je pojištění pohledávek vhodným nástrojem zajištění pro malé a střední společnosti.

Diplomová práce bude členěna do tří kapitol. První kapitola s názvem „Teoretická východiska pohledávek“ se zaměří na podstatu pohledávek. Úvodem bude řešen vznik a význam pohledávek pro podnikatelské subjekty, ocenění a nutnost jejich řízení. Dále bude definováno příslušenství pohledávek zahrnující úroky z úroků, úroky z prodlení a náklady spojené s uplatněním pohledávek. V první kapitole bude dále vymezeno zajištění a utvrzení pohledávek, jmenovitě zajištění formou poskytnutí majetkové jistoty, ručení, zástavního a zadržovacího práva, srážky ze mzdy a pojištění. Rovněž zde budou rozebrány druhy zániku a způsoby vymáhání pohledávek, konkrétně mimosoudní a soudní forma vymáhání. Neméně důležitou podkapitolou bude typologie dlužníků.

V druhé kapitole nazvané „Úprava pojištění pohledávek na českém pojistném trhu“ bude objasněn důvod, proč společnosti využívají či nevyužívají pojištění pohledávek. V úvodu kapitoly se seznámíme s výhodami a nevýhodami pojištění, dále s riziky, která je možné prostřednictvím pojištění pohledávek pojistit. Významnou podkapitolou bude právní úprava, zejména právní úprava pojištění pohledávek, právní úprava týkající se činností jednotlivých pojišťoven a právní úprava zahrnující činnost pojišťovacích zprostředkovatelů. Dále bude řešen samotný proces pojištění, od žádosti o uzavření pojistné smlouvy, nabídky a návrhu smlouvy, podpisu pojistné smlouvy, přes stanovení úvěrových limitů, nahlášení obratu k pojištění, výpočet a fakturaci pojistného, až po vznik pojistné události. Poslední podkapitola bude věnována pojistitelům na českém trhu, dále zhodnocení jejich podílů a využití tohoto pojištění malými a středními společnostmi.

Poslední kapitola s názvem „Pojištění pohledávek jako nástroj finančního řízení“ bude zaměřena na posouzení pojištění pohledávek jako vhodné formy zajištění pro malou společnost, která vyvíjí a distribuuje vlastní software. Společnost nechtěla být jmenována, proto bude v rámci diplomové práce vedena pod názvem ABC s.r.o. První podkapitola bude věnována profilu samotné společnosti a jednotlivým produktům, které nabízí. Dále bude popsán proces uzavření obchodní zakázky s novým i stávajícím zákazníkem. Následně bude analyzována její finanční situace a na tomto základě zhodnocena vhodnost využití pojištění pohledávek v této společnosti.

2 Teoretická východiska pohledávek

Právní úpravu pohledávek nalezneme v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, dále v zákoně č. 563/1991 Sb., o účetnictví a v prováděcí vyhlášce č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb.

V rámci této kapitoly je vymezen pojem pohledávka, její vznik a zánik, ocenění, rovněž zajištění, způsoby vymáhání, příslušenství pohledávek a v neposlední řadě typologie dlužníků.

2.1 Význam a vznik pohledávek

Význam pojmu pohledávka tkví v právu, které vzniká jednomu účastníkovi vůči druhému. Obsahem daného práva je požadovat vymezené plnění. Účastníky v tomto právním vztahu jsou dlužník a věřitel. [4] Plnění může být v peněžité, případně nepeněžité formě. O nepeněžitém plnění hovoříme například v situacích, kdy dlužníkovo plnění představuje zdržení se určitého jednání, obchodního postupu či strpět určité jednání a vývoj.

Pohledávka vznikne ve chvíli, kdy osoba (dlužník) neuhradí určitou částku do termínu splatnosti. Splatný termín si dohodne věřitel a dlužník, nebo je termín stanoven v písemné podobě. Termín splatnost se využívá jak pro pohledávky peněžité, tak pro pohledávky nepeněžité. Obecně lze pohledávku charakterizovat třemi parametry. První parametr definuje sumu, kterou je dlužník povinen uhradit, druhý parametr vymezuje čas, dokdy má být zapláceno a třetí parametr představuje zajištění, pokud ho dlužník věřiteli poskytne. [10]

Pohledávky nejčastěji vznikají v rámci obchodního styku na základě smlouvy. Jedná se o pohledávky za odběrateli, pohledávky spojené s použitím směnec, pohledávky z poskytnutých záloh dodavatelům atd. Kromě obchodního styku mohou společnosti vzniknout pohledávky za zaměstnanci a za státem.

Obecně lze pohledávky členit z:

- časového hlediska (krátkodobé, dlouhodobé),
- místního hlediska (tuzemské, zahraniční),
- povahy pohledávek (z obchodního styku, za zaměstnanci, za státem),
- právní formy dlužníka (za právníckými osobami, za fyzickými osoba). [6]

Ocenění pohledávek

Problematika ocenění pohledávek je upravena v zákoně č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Účetní jednotky mají povinnost ocenit pohledávky k okamžiku uskutečnění účetní operace a ke konci rozvahového dne, či k jinému okamžiku, ke kterému se sestavuje účetní závěrka. Při vzniku se pohledávky oceňují jmenovitou hodnotou, při nabytí vkladem či za úplatu se oceňují pořizovací cenou. [20]

Řízení pohledávek

Řízením pohledávek se zabývá úvěrový (neboli finanční) management. Rozhodným faktorem celkové výše pohledávek a tudíž prioritním zájmem úvěrového managementu je řádné a včasné zaplacení tržeb. „*Správné načasování a optimální řízení pohledávek na jedné straně chrání podnik před druhotnou platební neschopností, což je velice důležité především v podmínkách recese, na druhé straně ale zásadním způsobem ovlivňuje charakter obchodní politiky, což může mít za následek i vytvoření konkurenční výhody na trhu.*“ [3, s. 147] Z tohoto důvodu je v každé společnosti navržena vlastní cenová a obchodní politika, která zákazníky motivuje k řádnému a včasnému zaplacení, a z hlediska společnosti k příjmu dlužné částky. Hlavní úlohy úvěrového managementu v oblasti optimálního řízení pohledávek jsou:

- zkoumání důvěryhodnosti klienta,
- rozhodnutí o metodě profinancování pohledávek,
- vhodný výběr způsobu vymáhání nedobytných pohledávek,
- nastavení individuálních platebních podmínek pro každého klienta zvlášť,
- řízení o výši a skladbě pohledávek. [3]

2.2 Příslušenství pohledávek

Příslušenstvím pohledávek rozumíme úroky, úroky z prodlení a náklady spojené s uplatněním pohledávky.¹ Úrok je možné charakterizovat jako peněžitou odměnu za půjčení peněz. Nový občanský zákoník rozlišuje tzv. úroky z úroků a úroky z prodlení, celá problematika úroků je zakotvena v § 1802 - 1806.

Úroky z úroků, jak už vyplývá ze samotného názvu, představují úročení úroků. Úroky z úroků lze vyžadovat pouze v případě, že tyto úroky byly sjednány a v případě, že jde o pohledávku z protiprávního činu. Věřitel má právo požadovat úroky ode dne, kdy došlo

---

¹ Od 1. ledna 2014 se neuplatňuje poplatek z prodlení.

k uplatnění pohledávky u soudu. Úroky z prodlení smí věřitel požadovat po dlužníkovi, který se nachází v prodlení, výjimkou je situace, kdy dlužník není za prodlení zodpovědný. Podle zákona je dlužník v prodlení, když neplní svůj dluh řádně a včas. Výše úroků z prodlení je stanovena v nařízení vlády č. 351/2013 Sb., vydaného k provedení nového občanského zákoníku a dalších právních předpisů. Zákon však umožňuje dohodu mezi věřitelem a dlužníkem o výši úroků z prodlení, tzn., výše může být vyšší od zákonem stanovené hranice. [18] Dle nařízení vlády „výše úroku z prodlení odpovídá ročně výši repo sazby stanovené Českou národní bankou pro první den kalendářního pololetí, v němž došlo k prodlení, zvýšené o 8 procentních bodů“. [17, § 2] V případě že věřitel bez rozumného důvodu oddaluje uplatnění práva, výše úroků činí tolik, co jistina. Věřitel rovněž nemá právo požadovat další úroky, tento nárok mu náleží až ode dne, kdy své právo uplatní u soudu. [39]

Podnikatelé mají taktéž nárok na paušální částku nákladů spojených s uplatněním každé pohledávky, a to ve výši 1 200 Kč. Tento paušál mohou žádat podnikatelé při prodlení obchodního partnera v rámci vzájemných závazků, nebo pokud dlužníkem je veřejný zadavatel (podle zákona upravujícího veřejné zakázky). [57]

2.3 Zajištění a utvrzení pohledávek

Dluh respektive pohledávku je možné zajistit v případě, že se třetí osoba zaváže věřiteli za dlužníkovu plnění, anebo poskytne-li někdo věřiteli majetkovou jistotu, že dlužník svůj dluh splní. [18] K zajištění pohledávky dochází prostřednictvím tzv. zajišťovacího instrumentu, který svou podstatou nutí dlužníka k úhradě svého dluhu. Mezi nejběžnější zajišťovací instrumenty patří jistota, ručení, zástavní a zadržovací právo. Je však vhodné, spolu se zajištěním, monitorovat platební kázeň dlužníka.

Jak již bylo zmíněno výše, poskytnutí majetkové jistoty představuje jeden z možných způsobů zajištění. Pokud o to poskytovatel jistoty požádá, věřitel mu bez zbytečných odkladů sdělí, jaká je celková výše zajištěného dluhu. Vznikne-li osobě povinnost dát jistotu, splní svou povinnost zřízením zástavního práva. V případě, že dojde k odmítnutí zřídit zástavní právo, jistota je poskytnuta tzv. způsobilým ručitelem. Způsobilý ručitel je člověk, který může být na území České republiky žalován a který vlastní vhodný majetek. Nikdo však nemá povinnost přijmout věc jako jistotu do částky vyšší než jsou dvě třetiny obvyklé ceny. Za dostatečnou jistotu je považován stavební pozemek či nemovitá věc, která slouží k podnikatelským účelům, dále právo stavby, cenný papír zajišťující bezpečný výnos a vklady v bankách či spořitelních a úvěrních družstvech. U peněžitého dluhu jistota zajišťuje úroky

maximálně do výše zákonné úrokové sazby. To však nehraje roli, pokud byl poskytovatel jistoty předem seznámen s úroky, které si věřitel a dlužník mezi sebou ujednali. Dojde-li k zajištění dluhu již úročeného, jistota zajišťuje i úroky, které doposud nepřiřostly. Je-li jistota různých věřitelů založena na různých právech ke stejné věci, jsou uspokojeni v rozsahu daných práv a v pořadí dle vzniku zajištění. Jako první jsou uspokojeni věřitelé zajištění věcným právem, které je zapsáno ve veřejném seznamu (případně rejstříku zástav), dále věřitelé zajištění věcným právem nezapsaným ve veřejném seznamu a jako poslední jsou uspokojeni věřitelé, kteří jsou zajištění závazkovým právem. Pokud jistota ztratí svou hodnotu, zajištění se stane nedostačující. Věřitel je poté oprávněn požadovat doplnění zajištění. Jestliže dlužník nesplní tuto svou povinnost, nezajištěná část pohledávky se stane splatnou. To však neplatí, došlo-li k oprávněnému čerpání jistoty. [18]

S jistotou úzce souvisí výše uvedené zástavní právo. Zástavní právo spadá do kategorie prostředků umožňující zajištění nejen pohledávky a jejího příslušenství, ale je-li to ujednáno, tak i smluvní pokuty. Pokud tedy dlužník nesplní svůj dluh řádně a včas, věřitel je oprávněn uspokojit svou pohledávku zpeněžením zástavy. Za zástavu je možné považovat každou věc, se kterou lze obchodovat. Zástavní právo lze vytvořit i k věci, u které bude mít dlužník vlastnické právo až v budoucnu. Zástavní právo je založeno na základě zástavní smlouvy, v níž je ujednáno, co je zástavou a pro jakou pohledávku je zástavní právo zřízeno. Zástavní právo zaniká, splní-li dlužník svůj dluh. [13]

Ručení jakožto zajišťovací instrument představuje prohlášení ručitele vůči věřiteli, že uspokojí jeho pohledávku, pokud dlužník nesplní svůj dluh. Ručitel se může zaručit i za dluhy budoucí či podmíněné. Ručitelské prohlášení musí mít písemnou formu. Za týž dluh se může zavázat více ručitelů, poté každý z nich ručí za celý dluh. Věřitel má právo požadovat úhradu pohledávky po ručiteli, pokud dlužník nesplnil dluh v přiměřené době, přestože k tomu byl věřitelem písemně vyzván. Ručitel, který uhradil dluh věřiteli, je oprávněn žádat po dlužníkovi náhradu za plnění. [18]

Určitým druhem ručení je tzv. finanční záruka. Výstavce se prostřednictvím písemného prohlášení v záruční listině zavazuje uspokojit věřitele, jestliže dlužník nesplní svůj dluh nebo budou-li splněny okolnosti vymezené v záruční listině. Záruční listina obsahuje údaje, do jaké výše a za jakých podmínek uspokojí výstavce věřitele. Dlužník následně uhradí výstavci to, co plnil. Je-li výstavcem banka, poté hovoříme o bankovní záruce. Finanční záruku lze omezit tzv. na dobu určitou, a pokud v této době neuplatní věřitel své právo na plnění, finanční záruka zanikne. [28]

Dalším zajišťovacím instrumentem je zadržovací právo. Zadržovací právo charakterizuje právo věřitele, jenž má povinnost odevzdat cizí movitou věc nacházející se u něj. Obsahem práva je zadržet věc k zajištění své vlastní pohledávky, jež má vůči osobě, které by jinak věc vydal. Zadržovací právo nemá osoba, která věc získala násilím či lstí. [13] Po zadržení věci je nezbytné vyrozumět dlužníka o zadržení a o jeho důvodech. Pokud má věřitel věc u sebe na základě smlouvy, poté i vyrozumění dlužníka musí mít písemnou formu. Věřitel smí věc užívat pouze na základě souhlasu dlužníka a pouze způsobem, který jej nijak nepoškodí. Rovněž je věřitel povinen starat se o zadrženou věc jako řádný hospodář a je oprávněn požadovat po dlužníkovi náhradu nákladů jakožto řádný držitel věci. Využije-li věřitel tento instrument zajištění, má přednostní právo být uspokojen z výtěžku zpeněžení zadržené věci, a to i před zástavním věřitelem. Zadržovací právo zanikne, jestliže zanikne zajištěná pohledávka či zadržená věc, dále vzdá-li se zadržovacího práva věřitel, dojde-li k poskytnutí dostačující jistoty věřiteli, případně k trvalému odejmutí věci z moci věřitele.

Zajišťovací převod práva představuje další možnost zajištění. Smluvní zajištění převodem práva znamená, že dlužník či třetí osoba dočasně postupuje věřiteli své právo, tedy svou pohledávku. Jedná-li se o zajišťovací převod práva k věci, která je zapsaná ve veřejném seznamu², zajištění vzniká až zápisem do daného seznamu. Jestliže je k zajištění převedeno vlastnické právo a objekt práva je věřiteli předán, poté je věřitel povinen provádět běžnou správu věci. Věřiteli je umožněno držet věc u sebe po celou dobu trvání zajištění. V případě, že důvod existence zajišťovacího převodu práva zanikne, věřitel umožní dlužníkovi či třetí osobě výkon práva v předchozím rozsahu. Současně poskytne vše, co z převedeného práva vytěžil, eventuálně o co se „rozšířilo“. Nedojde-li ke splnění zajištěného dluhu, na převod práva se pohlíží jako na bezvýhradné plnění, ke kterému dlužník (popřípadě třetí osoba) předá věřiteli vše, co je nezbytné k úplnému výkonu převedeného práva.

Jeden z možných způsobů zajištění pohledávky je rovněž zajištění formou srážky ze mzdy nebo jiných příjmů. V případě, že věřitel a zaměstnavatel není jedna a tatáž osoba, je k uzavření této dohody zapotřebí předchozí souhlas zaměstnavatele dlužníka. [18]

V neposlední řadě mají věřitelé možnost pojistit si své pohledávky. V praxi představuje pojištění pohledávek málo využívaný nástroj zajištění. Riziko plynoucí z nezaplacení pohledávky je přeneseno na pojišťovnu věřitele. Nejběžnějšími riziky jsou platební nevěle a platební neschopnost dlužníka. Pojišťovny pro své klienty zabezpečují

---

² Veřejným seznamem se označuje seznam veřejně evidovaných věcí, který je volně přístupný bez nutnosti zdolat určité formální překážky. Jedná se jmenovitě např. o katastr nemovitostí, patentový rejstřík či rejstřík průmyslových vzorů.

úhradu pojistného plnění, pokud dojde k pojistné události, dále prověřování a monitoring dlužníků, případně vymáhání pohledávek. [28] Této problematice je věnována kapitola 3.

Instrument utvrzení slouží k posílení pozice věřitele a spadá zde pouze smluvní pokuta a uznání dluhu. Smluvní pokuta se využívá v situacích, kdy dochází k porušení smluvní či zákonné povinnosti plnit. Smluvní pokuta musí mít písemnou podobu a může mít formu jak peněžitého, tak nepeněžitého plnění. Například je možné sjednat si při špatné kvalitě dodávky místo peněžité náhrady náhradu v podobě nové dodávky. [4] Je zapotřebí smluvně ošetřit výši smluvní pokuty nebo alespoň způsob jejího výpočtu (např. 0,2 % výše pohledávky).

Věřitel je oprávněn požadovat smluvní pokutu i v případech, kdy mu porušením povinnosti nevznikla škoda. Zaplatí-li dlužník smluvní pokutu, nezbavuje se tím své povinnosti splnit utvrzený dluh. Shledá-li však dlužník smluvní pokutu příliš vysokou, má možnost obrátit se na soud a ten může danou pokutu snížit s ohledem na význam a hodnotu zajištěné povinnosti. [13]

Uznání dluhu jakožto utvrzení je třeba provést písemných prohlášením dlužníka. V takovémto případě se pracuje s tím, že dluh v uznaném rozsahu v době uznání trvá. Za uznání dluhu se rovněž považuje placení úroků dlužné částky. Jestliže dlužník plní svůj dluh zčásti, plnění má účinky uznání zbytku dluhu, a to pokud z okolností vyplývá, že daným plněním dlužník uznává i zbytek dluhu. Tvrzení o placení úroků a částečném plnění neplatí, jestliže je pohledávka věřitele již promlčena. Velká výhoda tohoto instrumentu spočívá v tom, že věřitel již nadále nemusí složitě dokazovat existenci své pohledávky prostřednictvím jiných důkazních prostředků. [18]

2.4 Zánik pohledávek

Za nejčastější způsob zániku pohledávek lze považovat splnění dluhu a započtení. K zániku pohledávek může docházet i na základě jiných právních skutečností, a to dohodou stran, zaplacením odstupného, splynutím, prominutím dluhu, výpovědí, odstoupením od smlouvy, následnou nemožností plnění nebo smrtí věřitele či dlužníka.

2.4.1 Splnění dluhu

Řádný způsob zániku pohledávky je bezesporu splnění dluhu. Dlužník tak učiní, splní-li svůj dluh řádně a včas. Věřitel nemůže být přinucen k tomu, aby přijal něco jiného, než to co náleží k jeho pohledávce. Taktéž dlužníka nelze přinutit, aby poskytl něco jiného, než to co dluží. Stejná pravidla platí pro místo, čas a způsob splnění. Řádné splnění dluhu je bez vady, jestliže předmět plnění disponuje obvyklými vlastnostmi a lze jej používat podle

smlouvy. Je-li znám účel smlouvy, musí být možno předmět použít podle tohoto účelu. Dlužník plní vadně, jestliže:

- předmět plnění nedisponuje smluvenými vlastnostmi,
- nepoukáže na vady, které předmět plnění obsahuje, ačkoliv se běžně nevyskytují,
- přesvědčí věřitele, že předmět plnění nemá žádné vady nebo že se předmět hodí k určitému užívání, což je v rozporu se skutečností,
- odcizí-li cizí předmět neoprávněně jako svůj.

U odstranitelných vad může být uplatněn nárok na doplnění, na opravu nebo na slevu. U vad neodstranitelných lze uplatnit nárok na odstoupení či na slevu. [18] Dlužník má povinnost splnit svůj dluh celý najednou, pokud to však povaha závazku umožňuje, dlužník je oprávněn plnit svůj dluh i po částech a věřitel má povinnost tuto skutečnost přijmout. Věřiteli poté vzniká nárok na úhradu zvýšených nákladů, které souvisejí s částečným plněním. [13]

2.4.2 Započtení

Prvním kritériem pro započtení pohledávek je existence pohledávek mezi dlužníkem a věřitelem. Dalším kritériem je, že pohledávky mezi nimi jsou stejného druhu, tzn., peněžitá pohledávka může být započtena pouze peněžitou pohledávkou. *„Započtením se obě pohledávky ruší v rozsahu, v jakém se vzájemně kryjí. Nekryjí-li se zcela, započte se pohledávka obdobně jako při splnění. Tyto účinky nastávají k okamžiku, kdy se obě pohledávky staly způsobilými k započtení.“* [18, § 1982] Pohledávky jsou způsobilé, jestliže je lze uplatnit u soudu. Za způsobilou k započtení se nepovažuje pohledávka nejistá nebo neurčitá. Započtení promlčených pohledávek je možné, pokud promlčecí lhůta uplynula až po době, kdy se pohledávky staly způsobilé k započtení.

Je zakázáno započtení vůči pohledávce výživného pro nezletilou osobu, která není plně svéprávná, rovněž se zakazuje započtení proti pohledávce mzdy, platu, dále vůči pohledávce na náhradu³ újmy způsobené na zdraví, proti pohledávce odměny plynoucí ze smlouvy o provedení závislé práce. [18]

2.4.3 Splynutí

Pohledávka zaniká, splyne-li věřitel a dlužník v jeden subjekt. Hlavní dluh nezaniká, jestliže splyne nárok věřitele s povinností osoby, která závazek zajišťuje. Jde-li o splynutí práva věřitele a povinnosti jednoho z dlužníků, který je k dluhu vázán společně a nerozdílně,

---

³ Započtení je možné, jedná-li se o vzájemnou pohledávku týkající se náhrady stejného druhu.

dluh zaniká do výše příslušného podílu tohoto spoludlužníka. V opačné situaci, kdy dojde ke splnutí povinnosti dlužníka a jednoho z věřitelů, pohledávka zaniká do výše podílu daného spoluvěřitele. [18]

2.4.4 Prominutí dluhu

Prominutím dluhu pohledávka zaniká. Předpokládá se, že dlužník s prominutím dluhu souhlasí. K prominutí dluhu dochází i v případech, kdy věřitel vydal dlužníkovi potvrzení o splnění dluhu nebo mu vrátil dlužní úpis, aniž by dlužník skutečně plnil. Vydá-li toto potvrzení či vrátí-li dlužní úpis na celý dluh jednoho ze spoludlužníků, předpokládá se, že prominutí dluhu zahrnuje všechny spoludlužníky. [55]

2.4.5 Odstoupení od smlouvy

Odstoupit od smlouvy lze pouze v případě, že se na tom dohodnou zainteresované strany nebo je-li tak stanoveno zákonem. Jestliže jedna ze stran poruší smlouvu podstatným způsobem⁴, druhá strana smí bez zbytečného odkladu od smlouvy odstoupit. Nevyužije-li oprávněná strana tento nárok, v budoucnu jí v odstoupení od smlouvy nic nebrání. Ihned po oznámení o odstoupení nemůže oprávněná strana danou volbu již změnit.

2.4.6 Dohoda o zániku pohledávky a odstupné

Smluvní strany se mohou kdykoli dohodnout o zániku pohledávky. K zániku dojde bez vytvoření nového závazku. Strany si mohou ve smlouvě ujednat zánik závazku zaplacením odstupného. Toto je však možné jen za předpokladu, že jedna strana nepřijala plnění druhé strany nebo sama druhé straně neplnila. [18]

2.4.7 Následná nemožnost plnění

Dlužníková povinnost plnit zaniká, pokud se plnění stane nemožným. Tuto nemožnost dokazuje dlužník. Je-li možné dluh splnit za ztížených podmínek⁵, dlužníková povinnost nezaniká. Musí jít o situaci, která nastala až po vzniku závazku a důsledkem je nemožnost povinnost splnit. [13]

---

⁴ Podstatné porušení povinnosti zahrnuje porušení, o kterém porušující strana při uzavírání smlouvy věděla. Za podstatné porušení se rovněž považuje situace, kdy porušující straně musela vědět, že druhá strana by smlouvu nikdy neuzavřela, pokud by takovéto porušení očekávala. Ve zbylých případech se porušení povinností za podstatné nepovažuje.

⁵ Plnění za ztížených podmínek představuje plnění s většími náklady, s pomocí jiné osoby nebo až po určité době.

2.4.8 Smrt věřitele nebo dlužníka

Smrtí věřitele dochází k zániku práva na plnění, toto platí jen v případě, že plnění bylo vázáno jen na osobu věřitele. Dojde-li ke smrti v osobě dlužníka, pohledávka nezaniká, ledaže jejím obsahem bylo plnění, které mělo být vykonáno osobně dlužníkem.

2.4.9 Výpověď

Další způsob, kterým mohou pohledávky zaniknout, je výpověď závazku. Smluvní strany si tento postup sjednají ve smlouvě nebo jej využijí v případech, které stanoví zákon. Dojde-li k vypovězení závazku, pohledávka zaniká uplynutím výpovědní lhůty. Jestliže lze závazek vypovědět bez dané lhůty, pohledávka zaniká účinností výpovědi. Smlouvu na dobu určitou uzavřenou bez vážného důvodu, která zavazuje osobu k plnění po dobu jejího života anebo zavazuje jakoukoli osobu k plnění na dobu delší deseti let, lze vypovědět, avšak je zapotřebí domáhat se zrušení u soudu, a to po uplynutí deseti let od vzniku závazku. Smlouvu na dobu neurčitou, která váže aspoň jednu ze stran k opětovné nebo k nepřetržité činnosti, je možné vypovědět ke konci kalendářního čtvrtletí. Je však zapotřebí podat výpověď tři měsíce předem. [18]

2.4.10 Prekluze

Prekluze představují marné uplynutí doby. Tento institut spadá mezi specifický způsob zániku práva. K zániku pohledávky dochází v důsledku neuplatnění práva v zákoně stanovené lhůtě a jen v situacích vymezených zákonem. V případném soudním sporu může dlužník namítnout prekluzi práva, ale i kdyby tak neučinil, soud věřiteli právo nepřizná. [13]

2.5 Způsoby vymáhání pohledávek

Pohledávky lze vymáhat několika způsoby, především soudně a mimosoudně. Je nutné, aby si věřitel vedl řádnou evidenci svých pohledávek. Podkladem pro vymáhání pohledávek jsou především faktury, dodací lístky, uznání dluhu, doklad o doručení, směnky, exekutorské zápisy či objednávky.

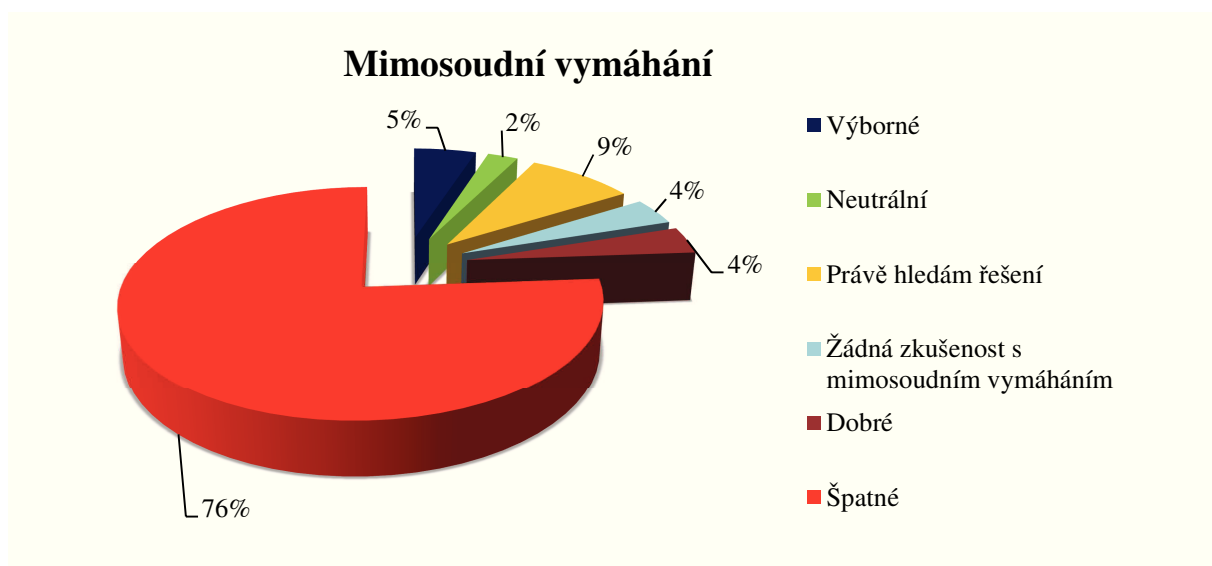
2.5.1 Mimosoudní vymáhání pohledávek

Věřitel se v případě splatných pohledávek většinou snaží sám kontaktovat své dlužníky, ať už telefonicky či písemnou formou. Cílem je napomenutí dlužníka, zjištění důvodů opoždění platby, eventuálně nabídka splátkového kalendáře. Rovněž je vhodné uvážit, zda není možné pohledávku zrušit započtením, popřípadě postoupením dlužníkovi

vlastní pohledávky. Pokud dlužník nereaguje, věřitel přistoupí k různé upomínce, kde jsou vyčísleny úroky z prodlení, smluvní pokuta apod. V praxi se někteří věřitelé těchto sankcí zříkají z důvodu motivování dlužníka k rychlému uhrazení svého dluhu. Upomínka také obsahuje upozornění, které dlužníka seznámí s dalším postupem věřitele v případě neuhrazení jeho pohledávky.

Pokud selže výše uvedený způsob upomínání, dochází k využití specializovaných společností či advokátních kanceláří, které se zabývají vymáháním pohledávek. [28] V takové situaci je dlužníkovi zasláno oznámení, že došlo k převzetí právního zastoupení věřitele advokátní kanceláří. Dlužník je taktéž vyzván k uhrazení dlužné částky. Tato předžalobní výzva má však větší důraz než samotná upomínka věřitele. Dlužník je současně upozorněn, že v případě neuhrazení dluhu bude případ řešen v soudním, případně v rozhodčím řízení. Jestliže bude proti dlužníkovi zahájeno insolvenční řízení, advokátní kancelář přihlásí pohledávku do insolvenčního řízení. U mimosoudního vymáhání nese veškeré náklady věřitel a je nezbytné, domluvit si jednotlivé podmínky mimosoudního vymáhání, např. výši zálohy, výši odměny z vymožené částky, úhradu nákladů na vymáhání pohledávek atd. [38] Specializované společnosti tedy tzv. vymáhací agentury často postupují při vymáhání způsobem hraničícím s legalitou, protože nemají tolik legálních možností při vymáhání pohledávek jako např. soudní exekutor. Věřitel může být v tomto případě vystaven jistému právnímu riziku nebo může být ohroženo jeho dobré jméno. [13] Každý věřitel proto musí zvážit, jakou cestou se při mimosoudním vymáhání dá.

Graf 2.1 Zkušenosti s mimosoudním vymáháním pohledávek

Zdroj: vlastní zpracování, Asociace na ochranu věřitel ČR. [21]

Graf 2.1 zobrazuje anketu zveřejněnou na stránkách Asociace na ochranu věřitelů ČR. Z grafu lze vyčíst, že převážná část respondentů má s mimosoudním vymáháním špatné zkušenosti, celkový počet respondentů činil 855 a výsledky jsou jednoznačné.

2.5.2 Soudní vymáhání

Soudní vymáhání pohledávek zvolí věřitelé v případě, že mají pohledávku po splatnosti, dlužník nereaguje na výzvy k zaplacení a věřitelé z určitých důvodů nechtějí řešit pohledávku vlastním přičiněním.

Pro zahájení soudního řízení je zapotřebí návrh neboli žaloba. Žaloba musí obsahovat jména a příjmení účastníků, jejich bydliště, popřípadě rodná čísla, to samé platí pro jejich zástupce⁶. Je třeba uvést rozhodující skutečnosti, dále označení důkazů, kterých se žalobce (navrhovatel/věřitel) dovolává a čeho se domáhá. Rovněž je zapotřebí v žalobě poznamenat, čeho se žaloba týká, tedy záležitost, která má být projednána, například zaplacení 20 000 Kč s příslušenstvím apod. Za příslušenství jsou považovány úroky z úroků, úroky z prodlení, náklady spojené s uplatněním pohledávek (viz kapitola 2.2). Věc, které se žalobce domáhá, nazýváme žalobní petit. Musí být zřetelně vymezen a musí být srozumitelný.

Podmínkou pro podání návrhu na soudní výkon rozhodnutí nebo návrhu na exekuci je exekuční titul. Exekuční titul představuje listinu vydanou příslušným orgánem, jež má zákonem stanovenou podobu a nařizuje dlužníkovi jakoukoli povinnost.

Ve většině případů dochází k tomu, že spolu s žalobou je podán návrh na vydání platebního rozkazu. Platební rozkaz je jednou z forem soudního rozhodnutí při tzv. zkráceném řízení. Soud může platební rozkaz vydat i bez žádosti žalobce a to v případech, kde jde o uplatnění práva na zaplacení peněžité částky a vyplývá-li to ze skutečností, které žalobce uvedl. Na základě platebního rozkazu je žalovanému uloženo, aby do 15 dnů od doručení platebního rozkazu žalobci uhradil pohledávku a náklady řízení. V téže lhůtě má obžalovaný nárok na podání odporu u soudu, který platební rozkaz vydal. Nedojde-li k podání odporu, má platební rozkaz účinky pravomocného rozsudku. Podá-li však žalovaný včas odpor, platební rozkaz se ruší a soud přikáže jednání.

Mezi novější instrumenty patří elektronický platební rozkaz. Tento rozkaz je také vydán na návrh žalobce. Je třeba podat návrh skrze elektronický formulář podepsaný elektronickým podpisem žalobce a peněžité plnění nesmí přesahovat částku 1 mil. Kč. Odpor je možné podat na elektronickém formuláři, který je zveřejněn ministerstvem.

---

⁶ Výčet potřebných náležitostí je uveden v § 79 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

Za speciální typ soudního rozhodnutí se pokládá též směnečný platební rozkaz. Žalobce musí předložit návrh, aby v dané záležitosti rozhodl formou směnečného rozkazu a také je zapotřebí předložit originál směnky. [28]

Za výhodu při soudním vymáhání lze považovat samotný institut soudů a řízení před nimi jakožto státními orgány. Takovéto řízení garantuje dodržování zákonů při procesu vymáhání a taktéž získání rozsudku jako výsledku řízení. Soudní řízení je spojeno se značnou formálností a dlouhou dobou trvání řízení, proto se do popředí dostává institut rozhodčího řízení. Za další výhodu lze pokládat výši nákladů na soudní řízení. Ty jsou často nižší než náklady při vymáhání prostřednictvím specializačních agentur a především je tyto náklady většinou povinen hradit dlužník. [22] Nevýhoda soudního vymáhání tkví ve značné formálnosti, zdlouhavosti a komplikovanosti soudního řízení.

2.6 Typologie dlužníků

Struktura i charakter dlužníků byl podstatně ovlivněn hospodářskou krizí. Je proto velmi důležité správně klasifikovat dlužníka a k vymáhání pohledávek přistoupit s účinnou strategií. Věřitelé většinou své dlužníky klasifikují podle míry významu pro jejich společnost. Větší pozornost je poté věnována stálým partnerům a velkým společnostem. U takovýchto partnerů věřitelé často oddalují přijetí radikálního opatření, a to až do posledního okamžiku. Chování věřitelů je pochopitelné, protože každý odběratel představuje přísun peněžních prostředků, zvláště pokud se jedná o stálého či strategicky významného obchodního partnera. Je však zapotřebí umět adekvátně reagovat na aktuální události. Asociace na ochranu věřitelů ČR na svých stránkách klasifikuje dlužníky na dlužníky se symptomy ekonomické krize, dlužníky ve stavu hluboké krize, dlužníky s druhotnou platební neschopností, dlužníky se záměrnou neochotou hradit své dluhy a dlužníky se špatnou platební morálkou.

Dlužník se symptomy ekonomické krize je stále častěji se vyskytující kategorie. Finanční problémy dlužníka většinou souvisejí s krizovými jevy na trhu, např. s poklesem zakázek či změnou prosperity trhu. Dlužník se vyznačuje omezenými finančními prostředky, což je příčinou neplnění věřitelů. Tito dlužníci často se svými věřiteli komunikují, objasňují jim svou situaci a snaží se o prodloužení lhůty k úhradě. Podstatné je pozorovat ekonomický vývoj dlužníka a v případě zhoršení neprodleně řešit své pohledávky razantním způsobem.

Dlužník ve stavu hluboké krize se na základě vidiny blížícího se konce snaží převést své jmění na jiné subjekty, eventuálně jej rozprodat. Dlužníka vystihuje nekonstruktivní jednání s věřitelem, „uhýbání“ prostřednictvím právníků nebo zdlouhavé nedodržování slibů.

Známkou hluboké krize může být ukončení registrace plátce DPH nebo zrušení webových stránek dlužníka. [23]

Do druhotné platební neschopnosti se dlužník může dostat zvýšením počtu pohledávek po lhůtě splatnosti. Poté velmi často slýcháme, že dlužník není schopen hradit své dluhy, protože jeho odběratelé mu také nezaplatili. Klasickým řešením, jak předcházet této platební neschopnosti, je zavést platby předem, případně vyšší zálohy. [11] U dlužníků s druhotnou platební neschopností je třeba hodnotit kvalitu jejich pohledávek a pravděpodobnost úhrad ze strany jejich odběratelů. Optimální je využít služeb specializovaných společností, které jsou způsobilé toto řešit.

O záměrné neochotě dlužníka hradit své dluhy hovoříme, jestliže dlužník už nechce nadále spolupracovat s věřitelem. Využívá přitom mezer v platné legislativě nebo nepřiměřené délky soudního řízení. To dává dlužníkovi možnost využívat finanční prostředky věřitele pro své vlastní potřeby. Charakteristickým znakem těchto dlužníků je absolutní ignorace věřitele či úmyslné vyvolávání konfliktů.

Poslední kategorii představuje dlužník se špatnou platební morálkou. Obecně lze říci, že Česká republika patří mezi země s nejhorší platební morálkou v Evropě. Pro některé společnosti je běžné využívat peněžní prostředky věřitele pro vlastní účely. Věřitelé proto musí být vůči těmto dlužníkům pohotoví, pečliví a systematictí. Je třeba usilovat o písemné uznání dluhu. Důležité je osobní jednání s dlužníkem, na základě kterého je možné vytvořit podmínky pro zformování splátkového kalendáře či poskytnout lepší pozici pro stanovení problémů, se kterými se dlužník potýká. V případě neuhrazení pohledávky do 30 až 60 dní po splatnosti je zapotřebí upozornit dlužníka, že může dojít k prodeji pohledávky specializované společnosti. [23]

3 Úprava pojištění pohledávek na českém pojistném trhu

Následující kapitola se zaměřuje na charakteristiku pojištění pohledávek na českém pojistném trhu, právní úpravu pojištění pohledávek, rizika spojená s každou podnikatelskou činností, dále na samotný proces pojištění a na jednotlivé pojistitele zabývající se úvěrovým pojištěním.

Pojišťovny představují subjekty, které svou podnikatelskou činnost zaměřují na přebírání a krytí potenciálních rizik ostatních subjektů, ať už se jedná o fyzické či právnické osoby. Fakt, že v sobě pojišťovny kumulují jednotlivá rizika, je jedním ze speciálních znaků jejich podnikání. Plnění pojišťovna poskytne v budoucnu, a to v případě, že dojde k předem definované události, která nepříznivě ovlivnila klienta pojišťovny. [5] Přesto i pojišťovny jsou podnikatelské subjekty a jako takové jsou vystaveny běžně se vyskytujícím rizikům. Zatímco ostatní subjekty se mohou se svými riziky obracet právě na pojišťovny, pro pojišťovny existuje tzv. systém zajištění a jeho poskytovatelé, tedy zajišťovny⁷.

Vyskytují se však rizika, která ani zajišťovny se svou zajistnou kapacitou nemohou přebírat a kryt, protože jsou příliš velká. Mezi takováto rizika řadíme úvěrová a investiční rizika ohrožující uskutečnění obchodních operací a investičních akcí, především řádné splacení pohledávek zahraničních dovozců vůči vývozcům. Při řešení těchto rizik je zapotřebí podpory státu. [1] Jedná se o pojištění vývozních a investičních rizik se státní podporou.

Riziko nezaplacení pohledávek je spojeno v zásadě s každou obchodní transakcí. Jedna z možností, jak dané riziko snížit, respektive jej přesunout na jiný subjekt, je pojištění pohledávek. Je možné pojistit jak pohledávky tuzemské, tak i ty vznikající při exportních transakcích. Pojištění pohledávek s sebou nese spoustu výhod, některé z nich jsou charakterizovány níže uvedenými body.

- Vznik konkurenční výhody

Pojištění pohledávek je možné využít k rozvoji obchodních aktivit. Toho je dosaženo prodloužením termínu splatnosti faktur. Prodloužení se týká pouze pojištěných odběratelů s dobrou finanční situací. Nezaplacené faktury jsou kryty pojištěním a společnost proto může přistoupit k úpravě platebních podmínek, a tím dosáhnout konkurenční výhody nad dalšími dodavateli. Management se poté stává odvážnější ve svých rozhodnutích týkajících se rozšíření výrobků mezi nové zákazníky, případně na úplně nové trhy.

---

⁷ Zajišťovna je právnická osoba, která vykonává zajišťovací činnost, tzn., poskytuje pojištění pro pojišťovny. Veškeré právní aspekty zajištění jsou upraveny v zákoně č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví.

- Prověřování zákazníků

Neoddělitelnou část pojištění představuje prověřování odběratelů klienta. K prověřování dochází během procesu přidělování úvěrového limitu. Výhoda spočívá v prověřování nezávislým subjektem, který nemá nic společného s danou společností a zabraňuje tak jakémukoli ovlivňování ze stran odběratelů či jiných osob.

- Kázeň a systém

Ze zkušeností jednotlivých pojišťoven plyne, že po zavedení pojištění pohledávek vzrostla podniková kázeň a přístup k řízení úvěrových rizik. Zejména v oblasti malých a středních společností, kde zpravidla není čas k systematickému řízení.

- Zvýšení bonity pro banky

Běžnou formou provozního financování je odkoupení pohledávek bankou. Výhodu přináší pojišťovna jako faktický ručitel, který má většinou vysokou bonitu. Na základě toho je možné vybudovat si určitý mechanismus financování dodavatelských úvěrů. [37]

- Vymáhání pohledávek

Někteří pojistitelé jako součást produktové nabídky zahrnují službu vymáhání pohledávek. Po ohlášení škodné události vydá klient veškerou dokumentaci týkající se pohledávky/vek a pojistitel si poté sám řídí proces vymáhání. Určití pojistitelé umožňují zahrnout oprávněné náklady na vymáhání do celkové škody a tím se podílejí na jejich úhradě. [42]

Opačná strana mince s sebou přináší i určité nevýhody spojené s tímto pojištěním. Nevýhody spolupráce s úvěrovou pojišťovnou zahrnují následující.

- Při vzniku škodné události je zapotřebí brát v úvahu určitou spoluúcast.
- Jedná-li se o vysoce rizikový obchod, či rizikovou destinaci, pojistitelé nemusí na pojištění vůbec přistoupit. Pokud na pojištění přistoupí, vysoké riziko může kompenzovat zvýšenou cenou pojištění.
- Pojištění je doprovázeno určitou administrativou, se kterou je třeba počítat. [27]

Hlavním důvodem proč společnosti využívají pojištění pohledávek na českém pojistném trhu je ochrana proti komerčním a teritoriálním rizikům. V rámci komerčních rizik rozlišujeme dvě základní situace, proti kterým se chtějí společnosti chránit, a to platební neschopnost a platební nevěli odběratelů. Mezi teritoriální rizika řadíme selhání platby z důvodů přírodních katastrof, válek, revolucí či administrativních opatření. [40] Konkrétní podnikatelská rizika jsou rozebrána v následující kapitole.

3.1 Rizika spojená s podnikatelskou činností

Jestliže činnost pojištěnec spočívá v přebírání a krytí rizik jiných subjektů, je vhodné, rozdělit si tyto rizika do specifických kategorií a v rámci těchto kategorií je posuzovat. Rizika v obchodním styku lze dělit na rizika komerční, finanční, politická, teritoriální či tržně zajistitelná. [7] Rizika lze hodnotit ze dvou stránek, a to z:

- pozitivní, vycházející z naděje vyššího zisku či většího úspěchu, nových pracovních míst, udržení produktu na vybraném trhu, úspěšného zavedení nového produktu do výrobního programu,
- negativní, předpokládající horší hospodářské výsledky.

V praxi lze na rizika nahlížet jako na rizika neovlivnitelná a ovlivnitelná. Mezi neovlivnitelné je možné zařadit např. rizika spojená s přírodními katastrofami nebo politickou situací v jednotlivých zemích. Nezastupitelnou roli v oblasti hodnocení a stanovení míry rizika má tzv. risk management. [1] Veškeré přístupy risk managementu k hodnocení rizik by měly zahrnovat:

- identifikaci rizik a vymezení aktiv, hrozeb a ztrát spojených s jednotlivými rizikovými scénáři,
- pochopení rizik v organizačním kontextu, tedy co je z organizačního hlediska v sázce,
- měření a odhad různých rizikových faktorů,
- vyčíslení rizika,
- sdělování rizikových výsledků ve formě, která je smysluplná a užitečná. [12]

3.1.1 Finanční rizika

Na základě zkušeností poradenských a auditorských společností lze mezi finanční rizika zařadit riziko měnové, investiční, úvěrové a riziko likvidity. Nejvýznamnějším finančním rizikem je riziko úvěrové, které v sobě zahrnuje riziko nesplnění závazku druhou stranou a tzv. vnitřní riziko produktu. V rámci rizika nesplnění závazku je zapotřebí brát v úvahu riziko obchodního partnera, země, transferu a koncentrace. U rizika obchodního partnera musíme počítat se situací, kdy partner nebude schopen nebo ochoten plnit. Riziko země spočívá v tom, že ekonomické subjekty dané země nebudou schopny plnit své mezinárodní závazky. Riziko transferu vychází z rizika země, protože jakákoliv země se může dostat do situace, kdy nebude moci plnit své mezinárodní závazky, což je zapříčiněno nedostatkem devizových prostředků. Riziko koncentrace vychází z nedostatečného rozložení úvěrového portfolia finanční instituce mezi různé oblasti, kraje či klienty.

Úspěšná realizace podnikatelských záměrů do značné míry závisí na zvládnutí finančních rizik souvisejících s jednotlivými obchodními operacemi. V této souvislosti lze mezi nejvýznamnější rizika zařadit riziko země a riziko obchodního partnera. Existují však různé postupy zmírňující či vylučující tato finanční rizika. Jedná se především o aplikaci vhodných metod financování, a to už při sjednávání smluv, včetně zajištění případného spolufinancování jiným subjektem nebo mezinárodní finanční institucí, jejíž rizikovost je do značné míry nižší než míra rizika původního dlužníka. [1]

3.1.2 Komerční rizika

Komerční rizika vyplývají z ekonomické a finanční situace obchodního partnera. Rizika jsou však spojena nejen s obchodním partnerem, ale i s doprovodnými službami tedy s dopravci, zasilateli, pojišťovnami atd. S komerčními riziky se setkáváme jak na vnitřním, tak na vnějším trhu. Na zahraničním (vnějším) trhu se ovšem tyto rizika vyskytují v ostřejší podobě, a to vzhledem k různorodosti jednotlivých trhů. Odlišnosti vyplývají z různých obchodních zvyklostí, kulturních zvláštností nebo právních a ekonomických podmínek. [29] Exportér i dovozce si při přípravě kontraktu musí rozmyslet, jaká rizika jsou přijatelná a jaká naopak neúnosná, jaká přijme opatření k ochraně před vybranými riziky, nebo kterým rizikovým faktorům je třeba se vyhnout. [7] Základními komerčními riziky jsou platební neschopnost a platební nevůle. Dalšími riziky jsou odstoupení od smlouvy, neodůvodněné převzetí zboží či vadné plnění obchodním partnerem. [29]

Platební neschopností dlužníka se rozumí všeobecná neschopnost platit své splatné dluhy. Důvodem může být prohlášení konkurzního řízení na majetek dlužníka, odmítnutí návrhu na prohlášení konkurzního řízení či zrušení konkurzního řízení, dále soudní případně mimosoudní vyrovnání mezi věřitelem a zahraničním dlužníkem.

Platební nevůle znamená nezaplacení pohledávky dlužníkem, a to bez právního důvodu. K zaplacení pohledávky nedojde ani po určité době od data její splatnosti. Jedná se o situace, kdy dlužník poruší obchodní smlouvy či kontrakty. [1]

Prevence při posuzování komerčních rizik spočívá v neustálém získávání informací o obchodních partnerech, hodnocení jejich profesní zdatnosti, spolehlivosti a finanční situace. Tyto informace jsou získávány prostřednictvím poradenských a informačních služeb bank, ratingových agentur, poradenských společností, informačních kanceláří. Služby daného charakteru společnosti poskytují bezplatně, ale i za úplatu. [29]

3.1.3 Teritoriální a politická rizika

Teritoriální a politická rizika jsou rizika zahrnující nebezpečí vzniku ztráty. Hovoříme o ztrátách, které vyplývají z politických událostí nebo z politického vývoje, např. z válek, občanských nepokojů, rozvrácení ekonomiky či státního převratu. Následkem těchto situací může být pozvolné omezování hospodářských vztahů, většinou však dochází k jejich okamžitému přerušení. [7] Příčinami teritoriálních a politických rizik jsou:

- neuhrazení pohledávky zapříčiněné politickou událostí v zemi, kde má dlužník své sídlo, může se jednat o platební potíže vyvolané politickými událostmi např. válkami, revolucemi, občanskými nepokoji či generálními stávkami,
- omezení, držení, nemožnost převodu plateb do země vývozce, a to následkem politických událostí nebo administrativních a legislativních nařízeních, do této kategorie patří oznámení o platební neschopnosti země dlužníka, prohlášení moratoria na platby a zavedení devizového režimu, jež redukuje platby do zahraničí,
- administrativní či legislativní nařízení, případně intervence orgánů země dlužníka, zabraňující realizaci obchodního případu, zde řadíme např. odejmutí vývozní nebo dovozní licence, zrušení nebo odejmutí již dříve vydaných povolení, která jsou potřebná k realizaci obchodu,
- politická a administrativní nařízení ve třetích zemích, na základě kterých mají být platby realizovány a která zabraňují uskutečnění obchodu nebo převodu plateb do země vývozce, jedná se např. o embargo, restriktce v oblasti pohybu zboží či převodu úhrad,
- přírodní neštěstí či kalamita v zemi dlužníka vedoucí k nezaplacení pohledávky bez dlužníkovy zavinění,
- neuhrazení pohledávky veřejnoprávním dovozcem,
- zabavení nebo znárodnění zahraniční společnosti bez příslušného odškodnění, prováděné vládou země dlužníka. [1]

Společnosti mají k dispozici určitá preventivní opatření, jak se ochránit před teritoriálními riziky. Jedná se především o respektování rizikovosti jednotlivých trhů, o jisté teritoriální rozdělení podnikatelských aktivit, o výběr vhodných platebních podmínek nebo o postoupení financování obchodu na subjekty, které mají vhodnější předpoklady pro zvládnutí teritoriálních rizik. V některých případech je vhodné spolupracovat s dalšími podnikatelskými subjekty a rozložit tak riziko mezi jednotlivé obchodní partnery. Velmi běžné je využití možnosti pojištění. [29] Pojištění teritoriálních a politických rizik se obvykle

uskutečňuje se státní podporou. Vývozcům je tak umožněno uplatnit jejich produkci v zemích s nestabilní politickou, makroekonomickou a finanční situací a s nedostatečnou legislativní základnou. Pojištění zajišťuje krytí rizika, které ohrožuje úhradu vývozních pohledávek za zahraničním dlužníkem. [1]

3.1.4 Tržně zajistitelná rizika

Tržně zajistitelná rizika spadají pod tzv. obchodovatelná rizika. Klasifikace Evropské unie mezi tržně zajistitelná rizika řadí neuznání smlouvy nestátním dlužníkem (tj. neuznání bez zákonného důvodu), nepřevzetí zboží ze strany státního dlužníka (tj. nepřevzetí bez zákonného důvodu), dále platební neschopnost nestátního dlužníka (případně jeho ručitele) a jeho dlouhodobé neplnění dluhu. Výše uvedená rizika jsou kryta soukromými (komerčními) pojistiteli zabývajícími se úvěrovým pojištěním.

Rizika politická či vyvolaná přírodní katastrofou jsou pokládána za rizika neobchodovatelná, a to především z důvodu nedostačující zajistné kapacity komerčních pojišťoven. Členění má význam pro praxi v oblasti úvěrových rizik, je totiž důležité jakou má při jejich pojištění úlohu stát. Neúměrná státní podpora či její odlišná intenzita v jednotlivých zemích může zapříčinit zdeformování konkurenčního prostředí, a to nejen mezi subjekty Evropské unie a mimo ni, ale taktéž mezi pojistiteli vývozních úvěrů, kteří nabízejí své služby v rámci Evropské unie. Účelem pojištění vývozních úvěrů je krytí rizika vyplývajícího z nezaplacení pohledávky zahraničním kupujícím, tedy nezaplacení dodávky hned po převzetí zboží. Proti těmto rizikům je možné se pojistit u exportních pojišťoven. Exportní úvěrové pojištění se vyskytuje v různých podobách, což je podmíněno délkou splatnosti pojištění úvěru, dále charakterem a mírou rizika. [1]

3.2 Právní úprava pojištění pohledávek

Od 1. 1. 2014 nalezneme právní úpravu⁸ pojištění pohledávek v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Pojištění úvěru a záruky je vymezeno v části IV. § 2868 – 2870. Takovéto pojištění je možné sjednat pouze jako pojištění škodové. Škodové pojištění je typické tím, že pojistitel poskytne pojistné plnění, ale maximálně do výše úbytku majetku, který vznikl následkem pojistné události. Pojištění úvěru se sjednává jako ochrana případných následků majetkové újmy, která může pojištěnému vzniknout při nesplacení poskytnutých finančních prostředků dlužníkem. Je zapotřebí, aby osoba, které vznikne právo na pojistné plnění,

---

⁸ Pojistné smlouvy uzavřené do 31. 12. 2004 se řídí zákonem č. 40/1964 Sb., občanský zákoník a smlouvy uzavřené od 1. 1. 2005 do 31. 12. 2013 jsou regulovány zákonem č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě.

neprodleně oznámila pojistiteli vznik škodné události. Při oznámení je nutné dodržet lhůtu stanovenou v pojistné smlouvě. Pokud dojde k opožděnému oznámení škodné události a pojistitel toto namítne, soud právo neuzná. Pro případy propadnutí kauce nebo jistoty, eventuálně plnění z kauce nebo jistoty, dále pro plnění z ručení pojištěného se sjednává pojištění záruky. [18] Pojištění vývozních úvěrových rizik a financování vývozu se řídí zákonem č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a o doplnění zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů.

Činnost jednotlivých pojišťoven je upravena v zákoně č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů. Tento právní předpis zapracovává příslušné předpisy Evropských společenství a upravuje podmínky, za nichž je možné provozovat pojišťovací a zajišťovací činnost na území České republiky a kromě toho upravuje dohled v oblasti pojišťovnictví. Zákon podrobně vymezuje povinnosti, které je každá pojišťovna a zajišťovna povinna dodržovat a předpoklady nutné k výkonu funkce v orgánech těchto subjektů. [19] Oproti tomu činnost tzv. pojišťovacích zprostředkovatelů, tedy osob oprávněných za pojišťovnu sjednávat pojištění, je upravena zákonem č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí, ve znění pozdějších předpisů. Zákon definuje podmínky, které je nezbytné splnit, aby fyzické nebo právnické osoby mohly vykonávat funkci zprostředkovatele. Rovněž stanovuje povinnosti, které je třeba dodržovat při výkonu zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví. [14]

3.3 Proces pojištění pohledávek

Obecně lze proces pojištění pohledávek rozdělit do několika fází. První fáze zahrnuje **žádost podnikatelského subjektu** uzavřít s pojistitelem pojistnou smlouvu týkající se pojištění jeho pohledávek. Většina pojistitelů má tuto žádost jak v interaktivní podobě, tak v podobě tištěného dokumentu, který je k nalezení buď na jednotlivých pobočkách, nebo na internetu.

V druhé fázi pojistitel provede analýzu žadatele a poté mu předloží své všeobecné podmínky pojištění a **návrh smlouvy**. [50] Ve všeobecných pojistných podmínkách si každý pojistitel vymezí skutečnosti, které v platné legislativě uvedeny nejsou. V pojistných smlouvách se poté na tyto všeobecné pojistné podmínky odkazují, tudíž je nezbytné věnovat jim značnou pozornost. K 1. 1. 2014 má KUPEG úvěrová pojišťovna, a.s., která je členem skupiny CREDENDO GROUP, ve svých všeobecných pojistných podmínkách pro pojištění rizika nezaplacení pohledávek následující články:

- Článek 1 – Úvodní ustanovení

Článek 1 definuje pojištění jako pojištění „proti riziku nezaplacení pojištěných pohledávek za odběrateli vyplývající z dodávek zboží anebo poskytování služeb na základě smlouvy, kterou uzavřel pojištěný s odběratelem“. [51, s. 3] Pojistným nebezpečím podle článku 1 je riziko neuhrazení pojištěné pohledávky, a to z důvodu platební nevůle nebo platební neschopnosti odběratele.

- Článek 2 – Pojistný zájem, pojištění pohledávek

Článek 2 vymezuje pohledávky, na které se pojištění vztahuje a na které nikoliv. Pojištěnými pohledávkami jsou pohledávky splňující najednou všechny následující podmínky:

„a) vznikly v době trvání pojistné smlouvy a současně v době platnosti příslušného úvěrového limitu na odběratele, pokud jsou splněny podmínky úvěrového limitu,

b) mají v okamžiku jejich vzniku splatnost sjednanou nejdříve následující den po dodání, a tato splatnost nepřekračuje nejdelší platební podmínku uvedenou v pojistné smlouvě nebo v úvěrovém limitu, pokud ji limit obsahuje,

c) byly fakturovány nejpozději 1 měsíc ode dne dodání“. [51, s. 3]

- Článek 3 – Vznik pojištění, jeho trvání a zánik; Trvání pojistné smlouvy

Na základě sjednaných dodacích podmínek pojištění pohledávek dle článku 3 vzniká dnem dodání zboží, případně služeb odběrateli. Pojištění pojištěných pohledávek zaniká zaplacením pojištěné pohledávky; po uplynutí lhůty na Oznámení hrozící pojistné události; postoupením pojištěné pohledávky na třetí osobu bez pojistitelova předchozího souhlasu; pokud nedošlo k zaslání hlášení o obratu ve stanovené lhůtě nebo nebylo úplné; prodloužením jejich splatnosti, a to bez předchozího písemného souhlasu pojistitele. Pojistná smlouva je uzavřena na dobu sjednanou v pojistné smlouvě. Konec pojistné smlouvy neovlivní trvání pojištění pojištěných pohledávek, u kterých pojištění vzniklo během trvání pojistné smlouvy. „Smluvní strany se dohodly, že ust. § 2805 až § 2808 Občanského zákoníku, týkající se ukončení pojištění, se nepoužijí.“ [51, s. 5]

- Článek 4 – Úvěrový limit

Článek 4 charakterizuje tzv. úvěrový limit. Úvěrový limit znázorňuje maximální hranici plnění ze strany pojistitele. Limit je stanoven na základě žádosti pojistníka a vztahuje se vždy na určitého odběratele. Pokud není stanoveno jinak, platnost

úvěrového limitu je stanovena na dobu neurčitou. V neposlední řadě jsou v článku definovány případné změny úvěrového limitu.

- Článek 5 – Pojistná událost

Článek 5 hovoří o povinnosti pojištěného, v případě neuhrazení splatné pohledávky odběratelem, odeslat pojistiteli tzv. Oznámení hrozby pojistné události. Pojistnou událostí se má na mysli škodná událost splňující podmínky vymezené pojistnými podmínkami, pojistnou smlouvou, úvěrovým limitem a příslušnými právními předpisy. Škodná událost je nezaplacení pohledávky v době splatnosti. Článek rovněž obsahuje jednotlivé podmínky vzniku škodné události a dále problematiku sporných pohledávek.

- Článek 6 – Vymáhání pohledávek

Článek 6 je rozdělen na Obecná ustanovení, Vymáhání, Náklady a Výnosy. Obecná ustanovení se týkají povinností pojištěného pečovat o veškeré pohledávky (ať už pojištěné nebo nepojištěné) s odbornou péčí, což zahrnuje především dbát na dobytost pohledávek a účastnit se soudních či jiných řízení zahájených za účelem vymáhání pohledávek. Ustanovení Vymáhání zahrnuje práva a povinnosti pojištěného spojená s vymáháním pojištěných pohledávek. Ustanovení Náklady hovoří o tom, že se pojistitel podílí na skutečných a účelně vynaložených nákladech, které souvisí s vymáháním pohledávek a odpovídají podílu kryté škody uvedeného v Oznámení hrozby pojistné události. Pojistitel tyto náklady uhradí ve výši snížené o spoluúcast. Naopak nehradí náklady, k jejichž vynaložení nedal souhlas. Taktéž je zde upraveno, co se děje s vynaloženými náklady při soudním či obdobném řízení. V ustanovení Výnosy nalezneme pravidla pro rozdělení výnosů mezi pojistitele a pojištěného. Velikost podílu pojistitele je stanovena ve stejné výši, jako je podíl kryté škody, který je uveden v Oznámení o hrozbě pojistné události. *„Pojistiteli náleží poměrná část výnosů až do výše vyplaceného pojistného plnění a nákladů na vymáhání pohledávek, včetně dalších nákladů účelně vynaložených pojistitelem v souvislosti s pojistnou událostí a výplatou pojistného plnění.“* [51, s. 9] Pojistitel je oprávněn požadovat po pojištěném postoupení pohledávek, a to ve výši odpovídající pojistnému plnění.

- Článek 7 – Pojistné plnění

Pojistné plnění dle článku 7 vyplatí pojistitel do 15 dnů ode dne vydání rozhodnutí o pojistném plnění.

- Článek 8 – Výluky z pojištění, snížení pojistného plnění

Článek 8 stanovuje výluky z pojištění, tzn., vymezuje pojistné události, které nejsou škodnou událostí. Tento článek rovněž charakterizuje situace, za nichž je pojistitel oprávněn snížit pojistné plnění.

- Článek 9 – Povinnosti pojištěného

Článek 9 je členěn na Obecná ustanovení, Prokázání pohledávek, Postoupení pojištěné pohledávky a Vrácení pojistného plnění. Obecná ustanovení obsahují klauzuli o povinnosti pojištěného, postupovat při své obchodní činnosti s péčí řádného hospodáře⁹. Také je pojištěný povinen neprodleně oznámit změny týkající se údajů, které uvedl v žádosti o uzavření pojistné smlouvy, dále má povinnost poskytnout veškerou součinnost při šetření pojistné události; uplatnit zajišťovací instrumenty (zejména ručení, garance, směnky); vždy učinit takové kroky, které zabrání vzniku škody nebo redukují její hrozící výši; zajistit zachování svých práv; podílet se zčásti na riziku ve výši spoluúčasti, za niž nepřísluší pojistné plnění a oznámit všechny pohledávky, na které se vztahuje toto pojištění. V části Postoupení pojištěné pohledávky nalezneme podmínky, za nichž lze pojištěné pohledávky postoupit. Je zapotřebí přechozího písemného souhlasu pojistitele. Pojistitel má rovněž právo určit podmínky, za kterých zůstane postoupená pohledávka pojištěna. Část Vrácení pojistného plnění vymezuje situace, kdy je pojištěný povinen vrátit vyplacené pojistné plnění. Odstavec Prokázání pohledávek charakterizuje povinnost dokázat existenci pohledávek, povinnost předložit potřebné doklady a umožnit provedení kontroly pojistitelem.

- Článek 10 – Vymezení pojmů

Článek 10 obsahuje základní pojmy používané v pojistných podmínkách. Jejich význam je závazný nejen pro pojistné podmínky, ale i pro výklad jednotlivých pojistných smluv. Jmenovitě jde o výklad pojmů: dodání, krytá škoda, občanský zákoník, odběratel, oprávněná osoba, Oznámení hrozby pojistné události, platební neschopnost, platební nevůle, platební podmínka, pohledávka, pojistitel, pojistník, pojištěná pohledávka, pojištěný, smlouva, sporná pohledávka, spoluúčast, úvěrový limit a výnosy. [51]

---

⁹ Péče řádného hospodáře je založena vykonávání funkce s nezbytnou loajalitou, pečlivostí a potřebnými znalostmi.

Pakliže žadatel s návrhem a pojistnými podmínkami souhlasí, následuje **podpis pojistné smlouvy**. Není-li v nabídce určeno jinak, vyžaduje se přijetí návrhu do jednoho měsíce ode dne doručení nabídky. [18] Pojistnou smlouvu podepisuje pojistník¹⁰ a představuje úmluvu o podmínkách pojištění. [50]

Důležitou fází představuje **stanovení úvěrových limitů**. Jak již bylo uvedeno ve všeobecných pojistných podmínkách pojišťovny KUPEG, úvěrový limit reprezentuje maximální hranici plnění pojistitele v případě vzniku pojistné události a zároveň potvrzení o pojištění vůči jednotlivým dlužníkům, tedy odběratelům pojištěného. Žádost o přidělení úvěrového limitu předkládá pojistník pojistiteli. Žádost je předložena až po uzavření pojistné smlouvy a obsahuje limity pro jednotlivé odběratele, kteří jsou zahrnuti do pojištění. Pojistitel odborně zhodnotí úvěrové riziko a stanoví úvěrový limit, případně klientovi poskytne jiná doporučení. [41]

Proces schvalování úvěrového limitu probíhá v několika krocích. Prvním krokem je již zmíněná Žádost o úvěrový limit, tedy ujasnit si potřebnou výši limitu, a to jak na straně pojištěného, tak na straně pojistitele. Dalším krokem je zjišťování potřebných informací o odběratelích, což zajišťují nejen interní databáze pojistitele, ale i databáze externích dodavatelů. Pojistitel sleduje hlavně finanční sílu jednotlivých odběratelů, jejich platební morálku atd. Na základě získaných informací pojistitel analyzuje riziko a přiměřenost výše žádaného limitu. [49] Mohou nastat tři základní situace:

- pojistitel akceptuje výši navrhovaného limitu,
- pojistitel schválí snížený limit,
- pojistitel zamítne přidělení limitu.

Odmítnout přidělit limit může pojistitel z různých důvodů. Jedná se zejména o krátkou historii společnosti a nezveřejňování informací o hospodaření, případně o celkově špatnou finanční situaci odběratele. Stanovení limitu oznámí pojistitel svému klientovi zasláním tzv. Rozhodnutí o úvěrovém limitu. Při jeho výpočtu je zapotřebí přihlídnout k:

- charakteru jednotlivých dodávek, jejich pravidelnosti apod.,
- velikosti jednotlivých faktur a době splatnosti,
- vývoji obratu (zda klesá či roste) s daným odběratelem. [41]

Posledním krokem, pokud pojistitel akceptuje či schválí snížený limit, je průběžné monitorování rizika po celou dobu platnosti úvěrového limitu. [49]

---

¹⁰ Pojistníkem je osoba, která uzavřela s pojistitelem pojistnou smlouvu a je vázána zaplatit pojistiteli pojistné.

Další fází je **hlášení obratu k pojištění**. Deklarace obratu je potřebná zejména kvůli stanovení výše pojistného. Klient proto pojistiteli pravidelně oznamuje, prostřednictvím dohodnuté formy, obrat uskutečněný s jednotlivými odběrateli. Pojištění je aplikováno pouze na pohledávky, které byly nahlášeny pojistiteli. Hlášení pohledávek je vhodné provést do 15 dnů od skončení kalendářního měsíce, ve kterém vznikly. Je zapotřebí ohlásit veškeré pohledávky týkající se odběratelů, na které byl stanoven úvěrový limit. Standardně se hlášení pohledávek provádí na měsíční bázi. Pohledávky za odběrateli, na které je platný úvěrový limit, se ke konci měsíce sečtou a jejich výše spolu s identifikačními údaji odběratele, platební podmínkou a měnou oznámí pojistiteli. [45]

Předposlední fáze zahrnuje **výpočet a fakturaci pojistného**. Pojistné představuje cenu pojištění. Pojistitel jej vypočte jako násobek pojistné sazby a hodnoty nahlášeného obratu. Pojistná sazba je stanovena individuálně a reflektuje především rizikovost předpokládaných pojištěných transakcí a jejich rozsah. [46]

Poslední fáze je případný **vznik pojistné události**. Obr. 3.1 zobrazuje možnou časovou osu při řešení pojistné události.

Obr. 3.1 Časová osa řešení pojistné události

Zdroj: vlastní zpracování, INSIA. [56]

Celá tato fáze je z hlediska klienta velice důležitá. Důvod pojištění je ochrana proti nečekanému výpadku plateb ze strany odběratelů. V takovýchto případech je možné uplatnit právo na pojistné plnění splněním následujících kroků:

- dodat zboží či poskytnout služby a danou dodávku vyfakturovat,
- nahlásit (v řádném termínu) pojistiteli pohledávku,
- zaplatit pojistné a poplatky,
- včas poslat Oznámení hrozby pojistné události.

Hlášení hrozby pojistné události je nezbytné doručit pojistiteli 2 až 3 měsíce po splatnosti faktury. Lhůta pro doručení je propadná, to znamená, že pohledávka nahlášená později nebude uznatelná k likvidaci. Oznámení musí obsahovat veškeré evidované pohledávky, není možné hlásit každou pohledávku zvlášť. Poté přichází na řadu vymáhání pohledávek klientem ve spolupráci s pojistitelem, vždy je ovšem zohledněn obchodní vztah klienta a jeho odběratele. [48]

Jestliže se nepodaří (v čekací době) vymoci pohledávku uvedenou v Oznámení hrozby pojistné události, pojistitel započne **likvidaci pojistné události**. Pokud byla tato pohledávka řádně pojištěna a klient dodržel všechny podmínky pojistné smlouvy a všeobecné pojistné podmínky, pojistitel mu vyplatí pojistné plnění, a to do výše škody nebo úvěrového limitu, je-li nižší než škoda. Pojistné plnění je sníženo o smlouvenou spoluúčast pojištěného na škodě. [47] Je možné rozlišit procentní a pevnou spoluúčast pojištěného. Procentní spoluúčast, jak už vyplývá z názvu, je stanovena procentem a její výše je závislá na zemi odběratele a výběru pojistitele. Pevná spoluúčast je určena konkrétní částkou, a pokud škoda této částky nedosáhne, pojistitel nehradí nic. [56]

Pojistitelé v praxi často řeší tzv. přerušení pojištění. K přerušení pojištění dochází, nebylo-li zapláceno pojistné. Přerušení začíná běžet po uplynutí dvou měsíců ode dne splatnosti pojistného až do jeho zaplacení. Pokud v době přerušení vznikne škodná událost, nepovažuje se za pojistnou událost, i když za normálních okolností definici pojistné události splňuje. Dojde-li k přerušení během pojistné doby, pojistník není povinen platit v této době pojistné. Doba přerušení pojištění se započítává do pojistné doby, jen je-li to výslovně ujednáno.

Pojištění může zaniknout dohodou smluvních stran, dále uplynutím pojistné doby, byla-li sjednána na dobu určitou¹¹, a nezaplacením pojistného¹². Pojistník i pojistitel může pojištění vypovědět, a to:

- *s osmidenní výpovědní dobou do dvou měsíců ode dne uzavření smlouvy,*
- *s měsíční výpovědní dobou do tří měsíců ode dne oznámení vzniku pojistné události.*

[18, § 2805]

---

¹¹ Je-li pojištění sjednáno na dobu určitou, je možné ujednat, že po uplynutí této doby pojištění nezanikne. A to pokud pojistník nebo pojistitel nejméně šest týdnů před uplynutím dané doby nesdělí druhé straně, že o pojištění nemá dále zájem. Nedojde-li k zániku pojištění a nejsou stanoveny podmínky ani doba prodloužení, pojištění se prodlužuje o tutéž dobu, na kterou bylo sjednáno dříve.

¹² Při nezaplacení pojistného pojistitel upomene pojistníka a poučí ho (v rámci upomínky), že pojištění zanikne, pokud neuhradí pojistné ani v dodatečné lhůtě. Tato lhůta činí nejméně jeden měsíc ode dne doručení upomínky.

3.4 Pojistitelé na českém trhu

Od roku 1993, se zánikem tradičních trhů, se čeští exportéři museli potýkat s rostoucí mezinárodní konkurencí a schopnost prosadit se byla stále obtížnější. Po určitém období, kdy byly zásahy státu do ekonomiky odmítány, došlo k vytvoření speciální instituce, která se zabývala podporou exportu. V roce 1992 tedy vznikla Exportní garanční a pojišťovací společnost (dále jen „EGAP“) napomáhající exportérům s pojištěním teritoriálních a komerčních rizik. První polovina devadesátých let byla v České republice příznačná tím, že v podstatě neexistovalo komerční úvěrové pojištění. Oblast úvěrového pojištění začala rozkvétat až se založením EGAP. Tento fakt je možné vysvětlit tím, že soukromé úvěrové pojišťovny se začaly rozvíjet až od roku 1997. Do té doby měl EGAP jednoznačně dominantní postavení na trhu s úvěrovým pojištěním, odhadovaný podíl činil 90 %. Jedinými konkurenty mohli být Česká pojišťovna a česká pobočka pojišťovny Gerling.

Zlomovým se pro úvěrové pojištění v České republice stal rok 1997, kdy vznikla úvěrová pojišťovna ČESCOB a.s., která představovala společný podnik belgické pojišťovny COBAC a České pojišťovny. Pojišťovna ČESCOB postupně získala zhruba 35 % podíl na českém trhu a přispěla tak k dalšímu rozvoji trhu. Česká pobočka pojišťovny Gerling se přeměnila na úvěrovou pojišťovnu Atradius s přibližně 15 % podílem na českém trhu. V letech 2000 - 2005 se podíl pojišťovny EGAP pohyboval kolem 50 %. [15]

Poslední desetiletí však přineslo velkou restrukturalizaci na trhu komerčního úvěrového pojištění. Vzrostl počet poskytovatelů a podíly jednotlivých pojišťoven se rozprostřely. Komerční úvěrové pojištění v současné době poskytují Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s., KUPEG úvěrová pojišťovna, a.s., Atradius Credit Insurance N.V., organizační složka, dále Coface Czech Credit Management Services, spol. s r.o. a Euler Hermes Europe SA, organizační složka. Povolení nabízet pojištění úvěru mají samozřejmě i jiné pojišťovny v České republice, jmenovitě jde o Komerční pojišťovnu, Českou pojišťovnu, Kooperativu, ČSOB, Českou podnikatelkou pojišťovnu a Generali pojišťovnu. Rozsahem služeb však výše uvedené pěti nekonkurují. Tyto služby nabízejí pouze důležitým klientům v rámci souhrnné nabídky pojištění. [1]

Vlivem globalizace a vznikem nových nadnárodních společností se mění ráz dosavadního průmyslu a obchodu. Proto i v oblasti úvěrového pojištění dochází k rozvoji a nástupu nových trendů. Pojišťovny například nabízejí kromě samostatného úvěrového pojištění i další doplňkové služby zahrnující půjčky, poskytování bankovních záruk apod. Stále významnější se jeví získávání informací o potenciálních obchodních partnerech. Dochází k odstraňování rozdílů mezi pojištěním tuzemských a vývozních úvěrů. Státem

vlastněné exportní úvěrové pojišťovny se zaměřují převážně na pojištění střednědobých a dlouhodobých úvěrů spojených s teritoriálními riziky. Oproti tomu na pojištění krátkodobých úvěrů, tedy na ochranu proti komerčním rizikům, se orientují hlavně soukromé pojišťovny. Velmi důležitý je taktéž neustálý růst v počtu komerčních úvěrových pojišťoven. [2]

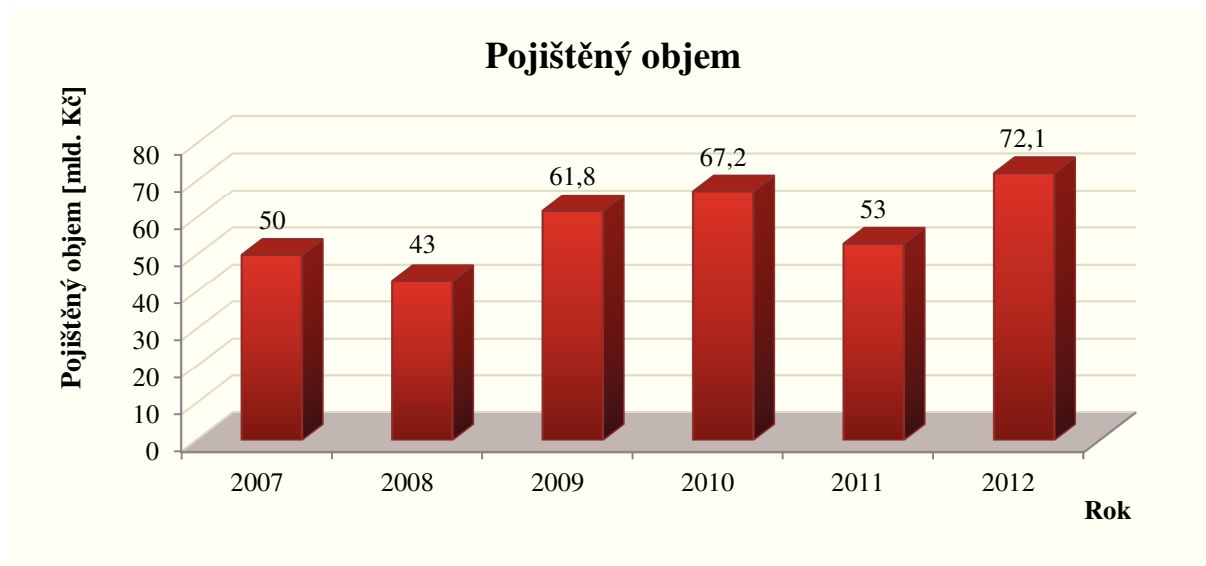
3.4.1 Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s.

Exportní garanční a pojišťovací společnost (dále jen „EGAP“) vznikla v roce 1992 jako akciová společnost, která je plně vlastněna státem. Česká republika výkon akcionářských práv provádí prostřednictvím Ministerstva financí (40 %), Ministerstva zahraničních věcí (12 %), Ministerstva průmyslu a obchodu (36 %), Ministerstva zemědělství (12 %). Při své činnosti se řídí zákonem č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví a zákonem č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou. [34] Sídlo společnosti se nachází v Praze 1 a její základní kapitál činí 1,3 mld. Kč. [33]

EGAP je úvěrová pojišťovna zaměřená na tržně nepojistitelná politická a komerční rizika, která souvisí s financováním vývozu. Mezi politická rizika spadají zejména administrativní nebo legislativní opatření země dlužníka, která mu znemožní splácení, dále revoluce, války, generální stávky apod. Komerční rizika představují rizika přímo spojená s dlužníkem a mají formu platební neschopnosti nebo odepření úhrady pohledávky.

EGAP pojišťuje hlavně bankovní úvěry se splatností delší než 2 roky. Jedná se především o úvěry na financování exportu velkých strojních, energetických a technologických zařízení, dopravních staveb a investičních celků. EGAP pojišťuje exporty do zemí, kde ekonomické, politické a právní klima zvyšuje nejistotu a míru rizika nezaplacení ze strany odběratele. Tímto doplňuje nabídku komerčních úvěrových pojišťoven a zaplňuje tak stávající mezeru na trhu. Své služby poskytuje všem exportérům českých výrobků, služeb a investic nehledě na jejich právní formu, velikost či objem pojištěného exportu. Krátkodobá komerční rizika, tj. platební neschopnost a platební nevůle domácího či zahraničního odběratele pojišťuje KUPEG úvěrová pojišťovna, a.s., v níž je EGAP spoluvlastník. [34]

Graf 3.1 Pojištěný objem ve společnosti EGAP v letech 2007 - 2012

Zdroj: vlastní zpracování, EGAP. [32]

Graf 3.1 znázorňuje vývoj objemu pojištění u společnosti EGAP. V roce 2012 společnost dosáhla největšího objemu pojištění, a to 72,1 mld. Kč. Částka zahrnuje pojištění úvěrů na investice, pojištění investic tuzemských právnických osob, pojištění vývozních úvěrů a bankovních záruk. Nejvyšší objem v roce 2012 však představuje i největší objem v celé dosavadní historii EGAP. Až na dva mírné poklesy se EGAP vyznačuje rostoucím trendem v počtu pojištěných operací. Počet nově uzavřených smluv jednoznačně stoupá, a to i přes nepříznivý vývoj světového hospodářství. Čeští exportéři jsou totiž schopni prosadit se na zahraničních trzích.

Pojištění exportních úvěrů, investic a bankovních záruk přispívá k rozvoji českého exportu a zároveň je určitou motivací a impulzem pro domácí výrobu a podporu zaměstnanosti v České republice. Celkový objem pojištění (veškerých vývozních úvěrů, bankovních záruk, investic tuzemských právnických osob) za dvacetileté období (1992 - 2012) činnosti pojišťovny činí 608 mld. Kč. Ve struktuře pojistných produktů zřetelně převládá pojištění odběratelských úvěrů (55 %), na druhém místě je poté pojištění investic a úvěrů na investice (29 %). Podíly ve výši 5 – 7 % zahrnují pojištění ostatních exportních úvěrů a pojištění financování výroby pro vývoz. Územní struktura pojištění reflektovala skutečnost, že převážná část nových pojistných smluv se v roce 2012 uskutečnila nejvíce do teritorií jako Rusko (31 %), Srbsko (12 %), Ázerbájdžán (10 %), Indie (10 %) či Bulharsko (8 %). [35]

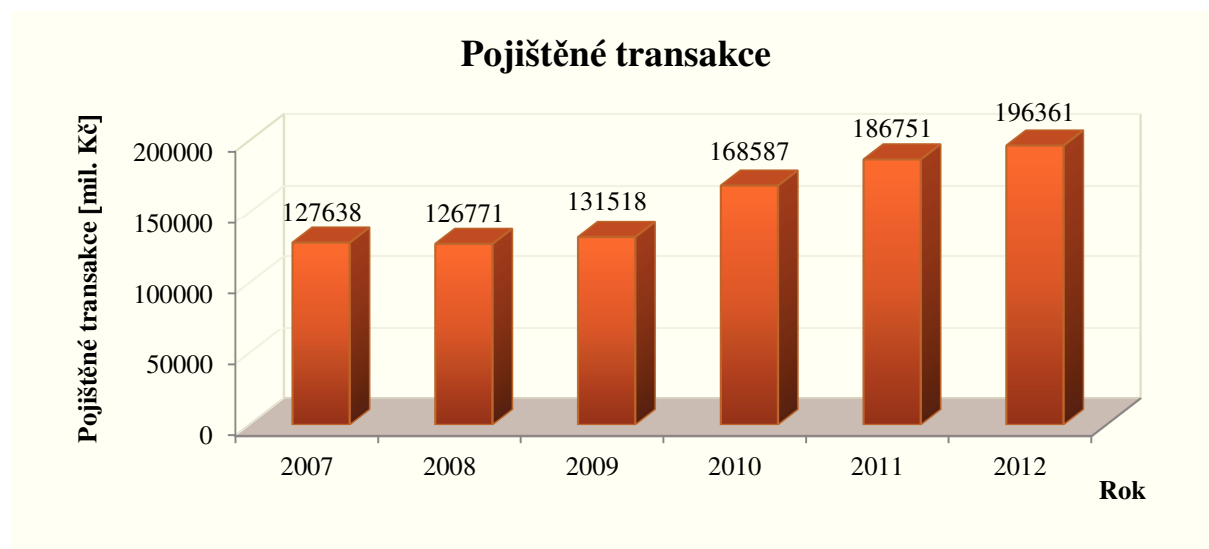
3.4.2 KUPEG úvěrová pojišťovna, a.s.

KUPEG úvěrová pojišťovna, a.s. (dále jen „KUPEG“) vznikla v roce 2005 jako dceřiná společnost Exportní garanční a pojišťovací společnosti, která vznikla v roce 1992 jako státní úvěrová pojišťovna s orientací na pojištění vývozních úvěrů proti komerčním a teritoriálním rizikům. [9] Sídlo společnosti se nachází v Praze a základní kapitál činí 200 mil. Kč. V roce 2009 došlo ke změně vlastnické struktury a majoritním vlastníkem společnosti se s 66 % podílem stala společnost Ducreire – Delcredere SA. N.V., menšinový podíl ve výši 34 % zůstal v držení Exportní garanční a pojišťovací společnosti vlastněné Českou republikou. KUPEG je součástí silné nadnárodní skupiny Office national du ducreire, jejíž sídlo se nachází v Belgii a je ve vlastnictví Belgického království.

Posláním KUPEG spočívá v ochraně klientů před riziky nezaplacení pohledávek jak ze strany domácích, tak i zahraničních odběratelů. Pojišťovna se zaměřuje na poskytování pojišťovacích služeb na míru, tedy modifikovaných na specifické potřeby jednotlivých klientů, a to bez ohledu na jejich velikost. Důležitý podíl na celkovém obratu zastupují pojistné smlouvy s malými a středními podniky.

Předmětem činnosti pojišťovny je pojišťovací činnost uvedena v příloze č. 1 zákona č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, tedy všeobecné pojištění odpovědnosti za škodu jinou než uvedenou v odvětvích 10 až 12, pojištění úvěru a pojištění záruky (kauce). Předmět činnosti pojišťovny dále zahrnují činnosti, které souvisí s pojišťovací činností, a to poradenská činnost, zprostředkovatelská činnost a šetření pojistných událostí prováděné samostatnými likvidátory pojistných událostí na základě smlouvy s pojišťovnou. [52]

Graf 3.2 Vývoj pojištěných transakcí ve společnosti KUPEG v letech 2007 - 2012

Zdroj: vlastní zpracování, KUPEG. [52]

Z grafu 3.2 lze vyčíst, že objem pojištěných transakcí neustále roste. V roce 2012 se jednalo o 196,3 mld. Kč, z toho 55 % zahrnovalo pojištění tuzemských obchodů a 45 % představuje export. Hodnota pojištěného vývozu zastupuje nemalou část celkového exportu České republiky, konkrétně 3 %. Největší podíl na objemu pojištěných exportních pohledávek mají Německo, Polsko, Slovensko a Itálie.

Mezi nejdůležitější provozní celky pojišťovny lze zařadit obchodní činnost, marketing, IT, underwriting, likvidaci škod a vymáhání pohledávek. V roce 2011 KUPEG otevřel obchodní kancelář v Bratislavě, kde jejím jménem obchodoval jeden zástupce. Prostřednictvím tohoto zastoupení KUPEG získal více než 8 % slovenského trhu. Na základě této perspektivní situace byla v roce 2012 zřízena pobočka, která má v rámci KUPEG nezávislý obchodní a účetní okruh. Upisování rizik, likvidace a vymáhání je však uskutečňováno v Praze. [52]

3.4.3 Atradius Credit Insurance N.V., organizační složka

Historie pojišťovny na tuzemském trhu spadá do roku 1989, kdy zde vystupovala pod názvem Gerling NCM. V současné době je společnost Atradius Credit Insurance N.V., organizační složka (dále jen „Atradius“) pobočkou společnosti Atradius Credit Insurance N.V., Amsterdam/Nizozemí. Sídlo společnosti se nachází v Praze 8. Nejvýznamnějším akcionářem je společnost Grupo Compañía Española de Crédito y Caucción, S.L., její podíl činí 64,23 %. Zbýlých 35,77 % je vlastněno společnostmi Grupo Catalana Occidente, S.A. [24]

Posláním společnosti Atradius je podpora obchodního růstu klientů na základě hodnocení rizika platební neschopnosti jejich odběratelů. Společnost zajišťuje účinné vymáhání pohledávek po splatnosti a zároveň poskytuje jistou záruku ochrany proti prodlení vyplývající ze smluvních závazků. [26]

Předmětem činnosti pojišťovny je pojištění úvěrů a pojištění záruky (kauce) v rozsahu povolení Atradius Credit Insurance N.V. [24] Celkové výnosy dosahují 1,5 mld. EUR, což představuje 31 % celosvětového tržního podílu. Společnost má celkově 160 kanceláří ve 45 zemích světa, prostřednictvím kterých chrání světové obchody proti riziku nezaplacení. [25]

3.4.4 Coface Czech Credit Management Services, spol. s r.o.

Coface Czech Credit Management Services, spol. s r.o. (dále jen „Coface“) je v České republice založena od roku 1991. Sídlo společnosti se nachází v Praze 2 a základní kapitál činí 3,229 mil. Kč. [54] Společnost je 100 % vlastněna mateřskou společností Coface Central Europe Holding AG, která je součástí konsolidačního celku mateřské společnosti. [30]

Posláním pojišťovny Coface je pomáhat klientům v jejich rozhodování o kapitálových rizicích spojených s jejich obchodními partnery a napomáhat jim při zabezpečení inkasa pohledávek. Na základě profesionálního hodnocení finančních rizik společnost přispívá k rozvoji a ochraně obchodních vztahů jednotlivých klientů. KNOW-HOW společnosti je založeno na čtyřech pilířích, a to na odborné znalosti a praxi v oblasti rizik, silné finanční pozici, ochraně proti neuhrazeným fakturám a zajištění plateb z prodejů po celém světě. [31]

V České republice má Coface zastoupení ve všech důležitých produktových liniích celé francouzské skupiny Coface. Toto zastoupení zajišťují dvě samostatné společnosti a organizační složka. Od roku 2007 poskytuje společnost Coface pojištění pohledávek. V této oblasti patří Coface mezi tři nejvýznamnější hráče na poli pojištění pohledávek. Coface se neustále snaží o zdokonalování kvality a rozsahu služeb, a proto se zabývá především rozvojem obsáhlé databáze rizik zahrnující více než 60 miliónů subjektů. Pojištění pohledávek představuje primární a historicky nejrozvinutější produktovou linii celé společnosti. V České republice toto zajišťuje COMPAGNIE FRANCAISE D'ASSURANCE POUR LE COMMERCE EX TERIEUR S.A., organizační složka Česka.

Informace a inkaso prezentují historicky nejdéle poskytovanou službu na území České republiky, a to od roku 1991. V tomto roce byla založena společnost Intercredit, která poskytovala informace o podnikatelských subjektech a služby týkající se inkasa pohledávek. Uvedená společnost v současné době vystupuje právě pod názvem Coface Czech Credit Management Services, spol. s r.o. Společnost poskytuje širokou škálu služeb zahrnující identifikaci společností, vyhodnocení úvěrové situace obchodních partnerů, inkaso a správu pohledávek. Mezi zákazníky řadíme hlavně finanční instituce, poskytovatele dat, průmyslové podniky a organizace podílející se na řízení obchodních rizik po celém světě.

Správu rizik pro pojištění pohledávek zajišťuje Coface Czech Insurance Service s.r.o. Znalosti o místním prostředí společnost získává prostřednictvím databáze ICON, která umožňuje online přístup k informacím týkajících se 12 miliónů podniků ze střední a východní Evropy. Jako taková představuje největší databázi svého druhu. Dále využívá databázi DCON, která slouží ke správě mimosoudního inkasa a databázi ATLAS, která zahrnuje informace o bonitě, finanční síle a platební morálce zhruba 60 miliónů podnikatelských subjektů celého světa. Výše uvedené databáze prochází neustálými aktualizacemi a jejich výsledkem jsou jedinečné informace, jež identifikují a hodnotí rizika spojená s obchodováním. Na základě spolupráce sesterských společností dokáže Coface poskytnout široký rozsah servisních služeb pro správu pohledávek. [31]

3.4.5 Euler Hermes Europe SA, organizační složka

Společnost Euler Hermes Europe SA, organizační složka byla založena v roce 1997, a to jako Euler Hermes Čescob, úvěrová pojišťovna, a.s. Jednalo se o první specializovanou soukromou úvěrovou pojišťovnu v České republice. [36] Euler Hermes Čescob, úvěrová pojišťovna, a.s. zanikla 31. prosince 2011 v důsledku přeshraniční fúze s nástupnickou společností Euler Hermes Europe SA (NV), která má sídlo v Bruselu. Rozhodným dnem pro založení Euler Hermes Europe SA, organizační složky se stal 1. leden 2011. [44] Euler Hermes je součástí skupin AGF, Euler Hermes a Allianz. V České republice má společnost k dispozici dynamický a kvalifikovaný tým pracovníků, kteří jsou dobře obeznámeni se situací na domácím trhu. Společnost umožňuje online připojení k databázi skupiny Euler Hermes, která dovoluje klientům prověřovat bonitu svých odběratelů prostřednictvím jakéhokoliv počítače připojeného k internetu v rámci žádosti o úvěrový limit.

Předmětem činnosti je poradenská činnost související s pojištěním právnických a fyzických osob, pojištění úvěrů a záruky (kauce), šetření pojistných událostí, zprostředkovatelská činnost a činnost související s pojišťovací činností. [53]

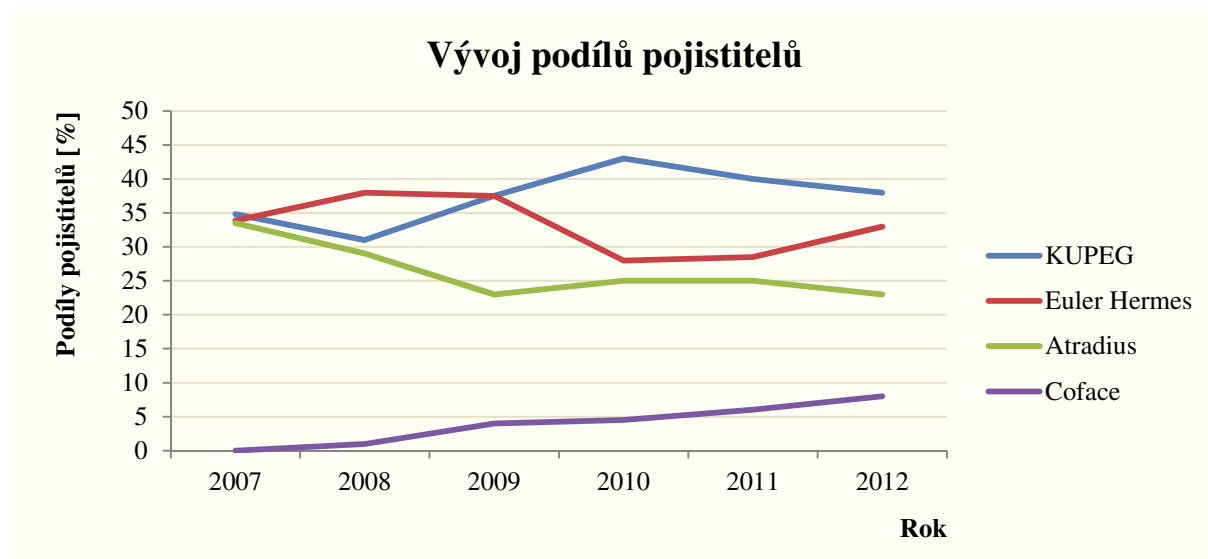
Organizační strukturu lze rozdělit do několika úseků, jmenovitě jde o upisování rizik, obchodní a finanční úsek a v neposlední řadě úsek likvidace pojistných událostí. [44]

3.4.6 Zhodnocení českého trhu úvěrového pojištění

V posledních letech došlo ke značnému nárůstu počtu poskytovatelů úvěrového pojištění. Podíly jednotlivých pojišťoven se proto značně rozložily. Pojišťovny jako ČSOB, Kooperativa, Komerční pojišťovna či Generali pojišťovna ve svém portfoliu nabízejí pojištění úvěrů, avšak tyto služby jsou nabízeny spíše velkým klientům a většinou jsou vždy součástí určitého balíčku. Tato skutečnost nemůže nijak ohrozit pěťici, respektive čtveřici hlavních úvěrových pojistitelů na českém trhu.

Exportní garanční a pojišťovací společnost lze považovat za specifickou, protože se jedná o pojistitele vlastněného státem a specializuje se na tržně nepojistitelná politická a komerční rizika spojená s financováním vývozu. Komerční úvěrová rizika pojišťují převážně tyto pojistitelé: KUPEG úvěrová pojišťovna, a.s., Atradius Credit Insurance N.V., organizační složka, dále Coface Czech Credit Management Services, spol. s r.o. a Euler Hermes Europe SA, organizační složka.

Graf 3.3 Vývoj podílů jednotlivých pojistitelů na českém trhu úvěrového pojištění

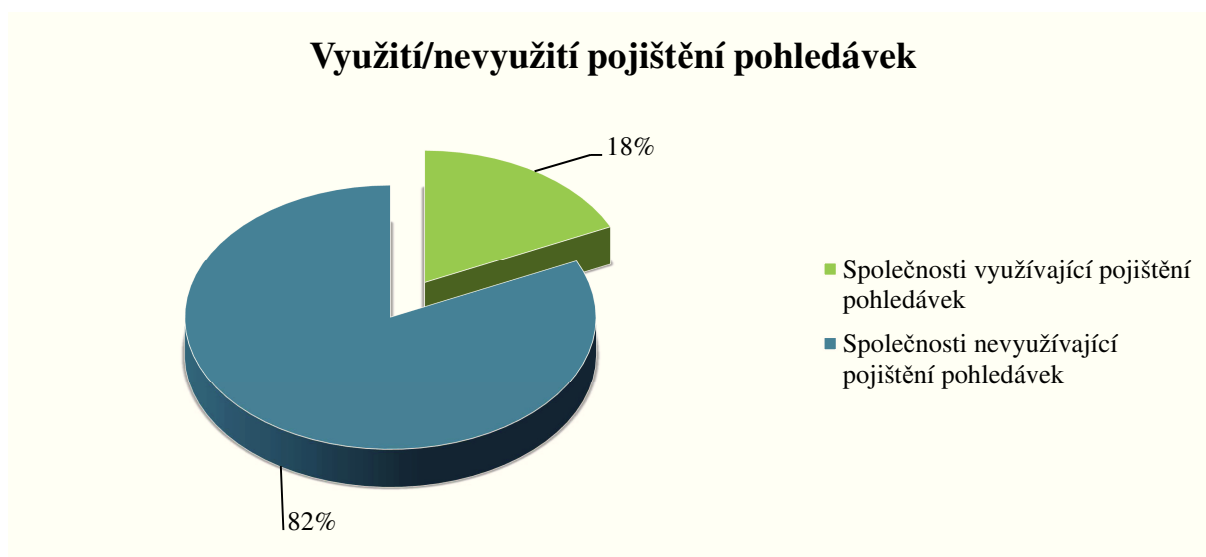

Zdroj: vlastní zpracování, Český finanční a účetní časopis. [16]

Z výše uvedeného grafu 3.3 zřetelně vyplývá, že největší podíl na komerčním trhu ČR připadá na KUPEG úvěrovou pojišťovnu. Druhé místo zaujímá pojišťovna Euler Hermes a třetí pojišťovna Atradius.

Z výzkumu pro AMSP ČR a EGAP vyplývá, že pojištění pohledávek využívají z převážné části spíše velké společnosti. V případě malých a středních společností je to přibližně pětina. I takto malé číslo lze pokládat za povzbudivé, vypovídá totiž o tom, že pojištění pohledávek již není výsadou pouze velkých společností. Důvodem, proč malé a střední společnosti více nevyužívají pojištění pohledávek, může být: cena pojištění, malý objem exportu, další administrativa, nedostatek informací a dosavadní bezproblémový průběh obchodních transakcí. [43]

Graf 3.4 Využití/nevyužití pojištění pohledávek MSP v České republice

Zdroj: vlastní zpracování, IPSOS. [43]

Graf 3.4 znázorňuje, kolik MSP využívá či nevyužívá pojištění pohledávek. Z hodnot je patrné, že pojištění pohledávek je v malých a středních společnostech exportujících aspoň část své výroby do zahraničí málo využívaným nástrojem zajištění.

4 Pojištění pohledávek jako nástroj finančního řízení

Následující kapitola představuje praktickou část této diplomové práce. Dochází zde k hodnocení, zda je pojištění pohledávek vhodná forma zajištění pro společnost zabývající se vývojem a prodejem softwarů. Společnost si nepřeje být jmenována, proto bude vedena pod názvem ABC s.r.o. a její produkty pod názvy Program A, Program B a Program C. Veškeré informace jsou získány z interních materiálů a webových stránek společnosti.

4.1 Profil společnosti ABC s.r.o.

Společnost ABC byla založena jako společnost s ručením omezeným v roce 1991. Již od svého počátku se zabývala převážně vývojem aplikačního softwaru pro správce výpočetní techniky. Od roku 1991 je činnost společnosti orientována na vývoj softwarového balíku programů, zde vedeného pod názvem Program A. Program A je určen k evidenci výpočetní techniky v podnicích. Vzhledem k této skutečnosti je společnost ABC nejdéle působící společností v oblasti softwarového a hardwarového auditu v České republice. V roce 2004 rozšířila portfolio svých produktů a vyvinula Program C zaměřený na sledování a řízení uživatelských požadavků. V posledních letech společnost také vyvinula Program B, který slouží k monitorování činností na jednotlivých PC. V současné době zaměstnává 13 zaměstnanců.

Společnost ABC byla od roku 2000 pravidelným výstavcem na mezinárodní výstavě informačních technologií – Invex.

Mezi hlavní cíle společnosti patří posílení svého postavení a být mezi nejúspěšnějšími softwarovými společnostmi v České republice. Rovněž udržet si důvěru a spokojenost svých zákazníků a postupně pronikat i na zahraniční trhy.

Program A

Program A umožňuje snadnější zavedení automatizovaných procesů kontroly softwarů a hardwarů bez nutnosti fyzického obcházení jednotlivých počítačových stanic. Poskytuje podklady pro strategické plánování a rozvoj v oblasti IT. Mezi vlastnosti systému patří SW audit, HW audit, scanování SW/HW, statistiky a další nástroje.

Audit softwaru představuje inventuru softwaru, který je aktuálně nainstalován na PC stanicích a její porovnání s evidencí faktur společnosti. Program obsahuje evidenci veškerých licencí, včetně jejich časového či jiného omezení. Audit SW probíhá ve třech fázích, a to

scanování, vyhodnocování a v doplňování dalších údajů. Ve fázi scanování dochází k načtení veškerých spustitelných souborů (EXE, COM) prostřednictvím scanovacích modulů z jednotlivých HDD (pevné disky), a to bez ohledu na jejich způsob instalace. Tato funkcionalita je optimalizována pro operační systémy Windows 95/98/NT/2000/XP/2003/Visty, MS-DOS a LINUX. Kromě aplikací dochází k analýze i hudebních a obrázkových souborů nacházejících se na počítačích (MP3, MPEG, AVI, JPEG, GIF, atd.). V následující fázi probíhá vyhodnocení nascanovaných textových souborů. Výsledkem této fáze je seznam nalezeného SW, který se dále rozlišuje na dva druhy, a to na software vyžadující licenci a software bez licence. Získané výsledky zobrazují celou řadu důležitých informací, např. seznam již vytvořených licencí, seznam nelegálního softwaru, operační systém, seznam softwarů, který nevyžaduje licenci, výpis z registrů, seznam souborů (instalací) označených ke zrušení, seznam adresářů s uloženými instalacemi.

V poslední fázi auditu se postupně doplňují údaje, které nebylo možné nascanovat jako např. ekonomické údaje, dokoupení (rozšíření) již evidovaných licencí, celá historie licence softwaru, stromové sledování postupného upgradu, evidence multilicencí podle počtu, sledování nákladů za roční údržby.

Hardwarový audit představuje soupis technického vybavení, na základě čehož má společnost schopnost lepší kontroly a plánování v rámci změn hardwarového vybavení. Audit HW probíhá ve třech etapách. První etapa zahrnuje scanování technických parametrů počítačů, to se uskuteční spuštěním scanovacích modulů, které jsou součástí tohoto programu. Podporovány jsou tyto operační systémy: Windows 95/98/NT/2000/XP/2003/Visty, MS-DOS a LINUX. Kromě samotných počítačů dochází i k identifikaci ostatního hardwaru a periférií (např. monitory, tiskárny atd.). Program také detekuje informace z oblasti bezpečnosti jako např. nastavení firewallů. K vyhodnocení nascanovaných souborů dochází v následující etapě. Veškeré komponenty jsou načítány do databáze, kde jsou evidovány další samostatné údaje (např. cena, výrobní číslo, dodavatel), což umožňuje libovolnou manipulaci či sledování jejich historie. Poslední etapa představuje doplnění údajů, které nebylo možné nascanovat, např. odpovědná osoba, umístění, organizační členění, ekonomické údaje, celá historie počítače, elektronická dokumentace.

Program A disponuje i rozsáhlými statistikami, které se týkají počítačů, licencí, příslušenství, síťových prvků a majetku. Jednotlivé statistiky a grafy lze vytisknout či exportovat do různých typů dokumentů (PDF, XLS, CSV atd.).

Program je dále vybaven nástroji notifikace či plánování akcí. Tento produkt dokáže automaticky hlídat a upozorňovat prostřednictvím e-mailu na skutečnosti, které si žádají

uživatelovu pozornost při správě IT (např. prošlá platnost licence atd.). Díky schopnosti plánování akcí si lze dopředu naplánovat akce typu: servis, inventury, finanční odpisy, maintenance atd.

Program B

Program B slouží k monitoringu činností na jednotlivých PC klienta. Dochází zde k vyhodnocování využití aplikací, činnosti na internetu a tiskových úloh. Hlavní výhodou tohoto programu tedy je předcházení riziku používání nelegálního softwaru, zneužívání internetu a fondu pracovní doby. Díky programu B se tak do rukou manažerů dostává účinný nástroj pro efektivní personální řízení.

Mezi hlavní oblasti monitoringu patří sledování aktivit, aplikací, internetu a tisku. Uživatelské rozhraní je tvořeno grafy a tabulkami v internetovém prohlížeči, čímž je velmi podobné klasickým webovým prezentacím. Zobrazovaná data lze omezit prostřednictvím filtrů na data za uživatele, pobočku či společnost ve zvoleném časovém období. Aplikace bere také v potaz organizační strukturu společnosti, přístup k informacím je zajištěn na základě rolí a oprávnění. Vedoucí pracovníci a ostatní zaměstnanci tak mají přístup k rozdílnému nastavení. Pomocí fondu pracovní doby je možné znázornit efektivitu pracovního využití PC jednotlivými uživateli.

Sledováním využití aplikací se klientovi naskytne podrobný přehled používaného SW zaměstnanci. Program informuje klienta nejen o spuštění konkrétních aplikací, ale také o přesné délce a času jejího spuštění, názvu otevřených souborů a identifikuje přihlášeného uživatele. Aplikace tak zaznamenává kompletní denní pracovní i nepracovní činnost na počítačích. Sledováním internetu lze zodpovědět otázky typu:

- Kolik času zaměstnanci stráví na internetu v rámci své pracovní doby?
- V jaké denní době je internet nejvíce využíváný a jaké webové stránky zaměstnanci navštěvují?

Monitoring tisku slouží ke shromažďování a analýze informací o vytížení tiskáren, sleduje množství tisknutých dokumentů včetně jejich názvů, a to za uživatele nebo PC stanici.

Program C

Program C zajišťuje podporu jak pro uživatele, tak pro zákazníky společnosti. Není potřeba instalovat žádnou aplikaci na jednotlivé uživatelské stanice, program se spouští formou stránky v internetovém prohlížeči, což lze považovat za velkou výhodu. Podporována je většina současných internetových prohlížečů. Program slouží k zadávání a řešení dotazů,

požadavků, chyb, problémových situací a úkolů ze všech odvětví organizace vyžadující neustálou podporu uživatelů či zákazníků.

Za základní funkci softwaru lze považovat požadavky. Jakýkoliv uživatel je oprávněn vytvořit požadavek, který obdrží odpovědná osoba řešitelského týmu a daný problém sám nebo ve spolupráci s dalšími zaměstnanci vyřeší. Žadatel i řešitel jsou prostřednictvím e-mailu, SMS zpráv či pomocí zpráv v rámci aplikace neustále informováni o veškerých změnách nahlášeného požadavku, čímž je eliminován problém zanedbání podpory. Proces požadavku prochází několika etapami, a to zadáním požadavku, schválením/zamítnutím požadavku, přiřazením požadavku, řešením požadavku, přesunutím požadavku do znalostní databáze, reklamací požadavku a uzavřením požadavku. Další výhodou práce s programem C tkví v možnosti řízení procesu řešení požadavků, a to prostřednictvím schvalování. Schvalovací proces je využíván u požadavků, které není možné řešit okamžitě (např. nákup softwaru, výpočetní techniky atd.). Tyto požadavky lze pozastavit až do té doby, dokud nedojde k jejich schválení příslušnými vedoucími pracovníky.

Další funkcí produktu jsou úkoly. Ty v podstatě probíhají v opačném směru než požadavky, tedy od vedoucích pracovníků k podřízeným, respektive od řešitele k jinému řešiteli. Princip fungování je však takřka totožný. Zadavatel svěří úkol vybranému řešiteli, který jej musí vykonat, odpadá zde tedy pouze proces schvalování. Proces zadávání úkolů prochází fázemi zadání, přiřazení, řešení, reklamace a uzavření. Hlavní odlišností úkolů od požadavků spočívá v možnosti vytváření tzv. projektů. Do nich lze přiřazovat jednotlivé úkoly, čímž se vlastně vytváří souhrn několika úkolů. Aby bylo možno považovat projekt za splněný, musí dojít ke splnění všech jeho úkolů.

I tento program disponuje možností vytvářet sestavy a statistiky, přehledy požadavků a úkolů a na základě těchto manažerských výstupů analyzovat problémové oblasti celé společnosti nebo souhrnně zobrazit činnost uživatelů. To vede k efektivnímu plánování času, identifikaci problémových uživatelů či k minimalizaci rizika chyb vlivem nedostatečné kvalifikace uživatele.

Znalostní databáze je rozdělena do kategorií, v nichž je možné problém vyhledávat. Hledání problému je možno provádět i skrze fulltextové vyhledávání. Znalostní databáze je rozdělena na veřejnou část, která je zpřístupněna všem uživatelům, a na neveřejnou část přístupnou pouze vybraným uživatelům (podle přidělených práv).

V administraci lze spravovat veškeré nastavení od vzhladu aplikace (licenční parametry, logo, e-mail, vzhled apod.), nastavení organizační struktury, pracovišť, kategorií

(podle kterých budou požadavky a úkoly přiřazeny k vyřešení), správy uživatelů (přiřazení práv uživatelům, kteří mohou do programu přistupovat), až po nastavení oznámení.

4.2 Proces uzavření nové zakázky

Každá společnost má zaveden určitý proces uzavírání nových obchodů. Společnost ABC s.r.o. využívá systém CRM¹³, který urychluje správu obchodní agendy a automatizaci rutinních činností. Obecně lze říci, že CRM představuje systém pro práci se zákazníky. Proces uzavření nové zakázky ve společnosti ABC s.r.o. je shrnut v následujících bodech.

1) Přijetí objednávky

Zákazník společnost osloví prostřednictvím e-mailu, písemné objednávky či telefonicky. Příjem objednávky zaštiťuje přímo obchodník společnosti, případně asistentka.

2) Vytvoření společnosti v CRM

Po přijetí objednávky dochází k zavedení nové společnosti a kontaktních osob do CRM systému.

3) Vytvoření objednávky v CRM

Jakmile dojde k vytvoření společnosti v CRM, obchodník (případně asistentka) v systému vytvoří objednávku dané společnosti. Je třeba zadat informace typu: datum objednávky, číslo objednávky, počet dnů požadované splatnosti, kontaktní osoby, fakturační/dodací adresu, způsob doručení faktury, měna apod.

Rovněž je zapotřebí uvést informace týkající se produktu, tzn., název (program A, B, C), počet licencí, druh nákupu (úvodní nákup), cena, sleva, případné časové omezení licence (např. na 1 rok u pronájmu produktu), platnost ročního servisu a licenčního klíče. Po uložení objednávky dochází k vygenerování Registračního kódu a Licenčního klíče.

Registrační kód klient potřebuje pro přístup na web společnosti, kde si ze zákaznické sekce může stáhnout všechny faktury v PDF podobě, instalaci programu a licenční klíč, který je potřeba při instalaci programu. Dále zde nalezne veškeré informace o zakoupených licencích. Registrační kód se stručným návodem zašle obchodník/asistentka zákazníkovi prostřednictvím e-mailu.

Licenční klíč si zákazník stáhne ze zákaznické sekce na webu a ten vloží do nainstalované aplikace. V licenčním klíči je zakódována dočasná platnost licence, která představuje zajištění proti nezaplacení faktury. V případě nezaplacení produkt přestane fungovat.

---

¹³ CRM představuje systémové moduly skládající se z několika aplikací, které jsou vzájemně propojeny a jsou navázány na konkrétní obchodní partnery. Mezi obecné moduly se řadí evidence obchodních partnerů a kontaktů, marketing, komunikace, plánování, obchodní případy a příležitosti, analýzy a vyhodnocení. Moduly se liší podle nabídky jednotlivých výrobců.

4) Instalace produktu

V tuto chvíli má zákazník k dispozici instalaci produktu a licenční kód. Na tomto základě může provést instalaci programu. Po nainstalování program funguje do nastavené dočasné doby platnosti.

5) Vyřízení objednávky

Objednávky vyřizuje administrativní pracovník. V CRM se zahájí proces Vyřízení objednávky, na jehož základě se v účetním systému vytvoří faktura obsahující elektronický podpis a dojde k uložení na disk. Do objednávkového formuláře se doplní údaje z faktury (konkrétně datum vystavení, datum splatnosti, celková cena, číslo faktury) a připojí vygenerovaná faktura s elektronickým podpisem. Při potvrzení vyřízení objednávky je zákazníkovi (požadované osobě) vždy odeslána faktura a zároveň se daná faktura uloží do zákaznické sekce na web. V případě úvodního nákupu je zákazníkovi zasláno instalační DVD, instalační příručka a faktura poštou na uvedenou dodací adresu.

6) Zaplacení faktury

V okamžiku úhrady faktury zákazníkem banka zašle e-mail o zaplacení. Tyto e-maily jsou automaticky zpracovány v CRM. Při zpracování dojde ke kontrole variabilního symbolu faktury a uhrazené částky. Pokud zákazník zaplatí celou částku, systém CRM vygeneruje příznak o zaplacení. Na základě tohoto příznaku je automaticky prodloužena platnost klíče na neomezenou dobu (případně na konkrétní časové období) a zákazníkovi je zaslán e-mail o nově vygenerovaném klíči s novou platností, který je třeba stáhnout ze zákaznické sekce. Po vložení nového klíče do programu dojde k posunutí platnosti a program funguje po dobu zaplaceného období. Po uplynutí daného období platnost licence končí a v případě neprodloužení zákazník ztrácí možnost program používat. Licence přestane fungovat a zákazník se už nedostane ke svým datům.

V případě objednávky již evidovaných zákazníků dochází k aktualizaci údajů o dané společnosti a kontaktních osobách. Zákazník má možnost doobjednat si licence na další počítače, upgrade programu či roční maintenance. Při vytvoření objednávky však už nedochází k vygenerování dočasného klíče. Zakázka je uzavřena na základě vzájemné důvěry obchodních partnerů a platnost licence se při takovéto objednávce již nemění.

Vyžaduje-li to zákazník, společnost využívá dva typy smluv, a to licenční smlouvu a smlouvu o roční podpoře softwaru (viz přílohy č. 1 a 2). V některých případech zákazník vyžaduje použití vlastní smlouvy. Ve zbylých případech nedochází k využití konkrétní smlouvy a obchod je uzavřen formou „objednávka – faktura“.

4.3 Finanční analýza společnosti ABC s.r.o.

Pro společnost představuje finanční analýza¹⁴ základní zdroj informací sloužící k posouzení finančního zdraví organizace a tvoří důležitý podklad pro budoucí rozhodování týkající se financí společnosti. Základními zdroji pro finanční analýzu jsou rozvaha, výkaz zisku a ztrát či přehled o cash flow včetně výroční zprávy organizace.

4.3.1 Ukazatele rentability

Smyslem jednotlivých ukazatelů rentability je zhodnotit úspěšnost dosažených cílů společnosti při zohlednění vloženého kapitálu. [8] V tabulce 4.1 jsou zaznamenány hodnoty, kterých společnost ABC s.r.o. dosahovala v letech 2008 – 2012.

Tab. 4.1 Ukazatele rentability

<i>Ukazatele rentability</i>	<i>Vzorec</i>	<i>2008</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>
ROA (v %)	<i>EBIT/A</i>	10,51	5,22	5,12	7,12	9,33
ROE (v %)	<i>EAT/VK</i>	27,36	9,26	9,92	15,39	22,20
ROCE (v %)	<i>EBIT/(VK+dlouhodobé dluhy)</i>	27,37	10,81	11,61	16,40	21,99
ROS (v %)	<i>EAT/T</i>	6,61	2,89	2,99	5,61	8,61
Rentabilita nákladů (v %)	<i>EAT/celkové náklady</i>	5,40	1,82	1,93	4,07	7,54

kde A.....aktiva,

EAT.....zisk po zdanění,

EBIT.....zisk před zdanění,

ROA.....rentabilita aktiv,

ROCE...rentabilita dlouhodobých zdrojů,

ROE.....rentabilita vlastního kapitálu,

ROS.....rentabilita tržeb,

T.....tržby,

VK.....vlastní kapitál.

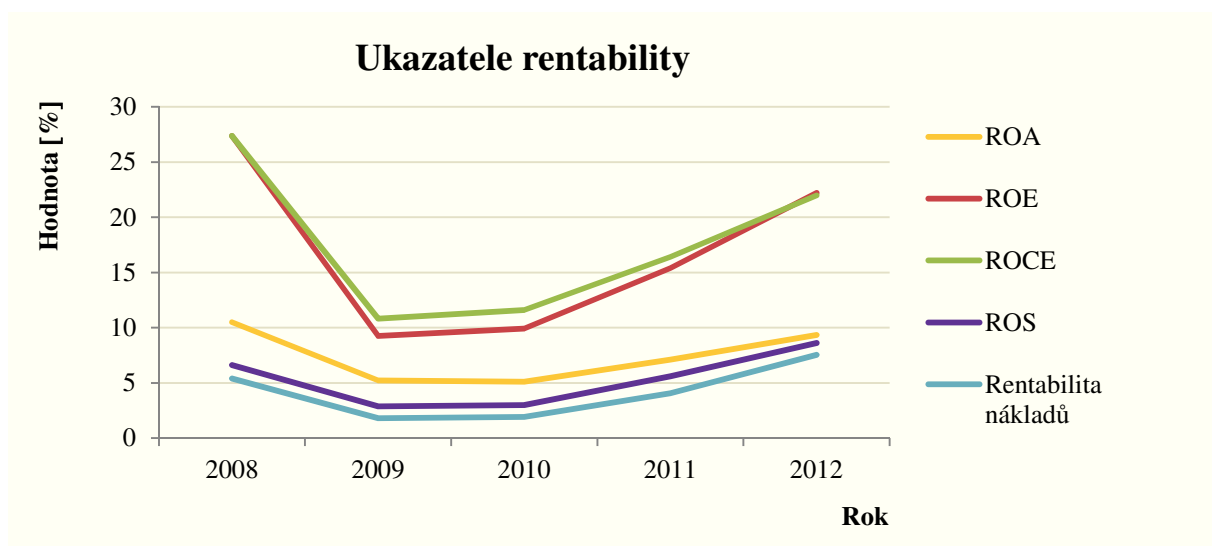
Zdroj: vlastní zpracování, interní zdroje společnosti ABC s.r.o.

Ukazatel rentability celkových aktiv dosahoval nejvyšších hodnot v roce 2008. V letech 2009 a 2010 došlo k poklesu na poloviční úroveň, a to vlivem enormního poklesu zisku a zároveň zvyšující se hodnoty aktiv společnosti. V roce 2009 bylo příčinou růst mzdových nákladů a odpisů hmotného a nehmotného majetku. V roce 2010 se společnosti sice povedlo snížit mzdové náklady, avšak zvýšením výkonové spotřeby a stále rostoucím odpisům se ukazatel dostal za sledované období na nejnižší hodnotu. Od roku 2011 se

¹⁴ Bližší informace o finanční analýze nalezneme např. v publikaci Finanční analýza – krok za krokem od autorů Evy Kislingerové a Jiřího Hnilici.

rentabilita začala zvyšovat. Společnost snížila výkonovou spotřebu a výši mzdových nákladů. V roce 2012 ovlivnilo zvýšení hodnoty ukazatele především snížení odpisů hmotného a nehmotného majetku a další snížení výkonové spotřeby.

Graf 4.1 Trend vývoje jednotlivých ukazatelů rentability

Zdroj: vlastní zpracování, interní zdroje společnosti ABC s.r.o.

Z grafu 4.1 vyplývá, že všechny čtyři zbývající ukazatele rentability drží stejný trend. Avšak ukazatel rentability tržeb a rentability nákladů přesáhl, na rozdíl od zbylých ukazatelů, v roce 2012 hodnoty roku 2008. Rentabilita tržeb byla ovlivněna třetinovým nárůstem zisku, což bylo zapříčiněno snížením výkonové spotřeby a značným snížením osobních nákladů oproti roku 2008. Třetinový nárůst zisku měl také vliv na vyšší hodnotu rentability nákladů. Ke zvýšení rentability nákladů došlo také na základě snížení celkových nákladů oproti roku 2008.

4.3.2 Ukazatele likvidity

Ukazatele likvidity zohledňují schopnost společnosti dostát svým závazkům na základě různě likvidních krátkodobých aktiv a pasiv. [8] V letech 2008 – 2012 společnost ABC s.r.o. disponovala hodnotami uvedenými v tabulce 4.2.

Tab. 4.2 Ukazatele likvidity

<i>Ukazatele likvidity</i>	<i>Vzorec</i>	<i>2008</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>
Celková likvidita	OA/KZ	2,01	1,40	0,76	0,87	1,62
Pohotová likvidita	$(OA-zásoby)/KZ$	1,97	1,33	0,74	0,86	1,61
Okamžitá likvidita	$finanční\ majetek/KZ$	0,93	0,25	0,27	0,24	0,67

kde *KZ*.....krátkodobé závazky,

OA.....oběžná aktiva.

Zdroj: vlastní zpracování, interní zdroje společnosti ABC s.r.o.

Ukazatel celkové likvidity by měl být v rozmezí 1,5 – 2,5. V letech 2008, 2009, 2012 společnost toto kritérium splnila. Nejnižší hodnoty ukazatel dosahoval v roce 2010, což ovlivnil enormní nárůst krátkodobých závazků, konkrétně závazků z obchodních vztahů a závazků ke společníkům. Mírné zlepšení nastalo v roce 2011, hlavně z důvodů zvýšení oběžných aktiv a mírného poklesu závazků.

Doporučená hodnota ukazatele pohotové likvidity je 1 – 1,5. Dané rozmezí společnost ABC splnila pouze v roce 2009. Příčinou nedosáhnutí spodní doporučené hranice ukazatele, byl v letech 2010 a 2011 nárůst již zmíněných krátkodobých závazků. Naopak vyšších než doporučených hodnot ukazatele společnost dosahovala v roce 2008 a 2012, hlavně z důvodu vyšší hodnoty finančního majetku v těchto letech.

Ukazatel okamžité likvidity by se měl nacházet v rozmezí 0,2 – 0,5. Vyšších hodnot společnost dosáhla opět v letech 2008 a 2012, a to z důvodu již zmíněného finančního majetku. Konkrétně se jednalo o peněžní prostředky uložené na bankovních účtech.

4.3.3 Ukazatele aktivity

Ukazatele aktivity prezentují schopnost managementu úspěšně využívat aktiva organizace. [8] Pro účely diplomové práce jsem se v rámci ukazatelů aktivity zaměřila pouze na dobu obratu pohledávek a dobu obratu závazků společnosti ABC s.r.o.

Tab. 4.3 Ukazatele aktivity

<i>Ukazatele aktivity</i>	<i>Vzorec</i>	<i>2008</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>
Doba obratu pohledávek	$pohledávky/T \cdot 360$	54,42	50,67	49,43	72,52	70,42
Doba obratu závazků	$KZ/T \cdot 360$	52,25	46,85	99,79	90,62	75,34

kde *KZ*.....krátkodobé závazky,

T.....tržby.

Zdroj: vlastní zpracování, interní zdroje společnosti ABC s.r.o.

Doba obratu pohledávek objasňuje, kolik dní je kapitál společnosti vázán v podobě pohledávek a za jak dlouho jsou dané pohledávky splatné. Oproti tomu doba obratu závazků udává počet dní od příjmu zboží a jeho zaplacením dodavateli. Společnost je solventní, jestliže má nižší dobu obratu pohledávek než závazků. Z tabulky 4.4 lze vyčíst, že v letech 2008 a 2009 společnost dané „pravidlo solventnosti“ nesplňovala. Příčinou bylo značné množství peněžních prostředků vázaných v krátkodobých pohledávkách, oproti krátkodobým závazkům vůči obchodním partnerům. Ve zbylých letech byla společnost ABC s.r.o. solventní.

4.3.4 Ukazatele zadluženosti

Ukazatele zadluženosti se zaměřují na vztah mezi cizími a vlastními zdroji organizace. [8] Níže uvedená tabulka 4.3 zaznamenává zadluženost společnosti ABC s.r.o. v letech 2008 – 2012.

Tab. 4.4 Ukazatele zadluženosti

<i>Ukazatele zadluženosti</i>	<i>Vzorec</i>	<i>2008</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>
Podíl vlastního kapitálu na aktivech (v %)	VK/A	38,39	35,19	28,07	31,88	34,74
Ukazatel zadluženosti vlastního kapitálu	CK/VK	60,10	78,80	154,97	126,22	76,07
Celková zadluženost (v %)	CK/A	23,07	27,73	43,51	40,23	26,43
Úrokové krytí	$EBIT/úroky$	1281,15	2,66	2,19	3,21	5,77
Úrokové zatížení (v %)	$úroky/EBIT$	0,08	37,54	45,62	31,11	17,32

kde A.....aktiva,

CK.....cizí kapitál,

EBIT.....zisk před zdaněním,

VK.....vlastní kapitál.

Zdroj: vlastní zpracování, interní zdroje společnosti ABC s.r.o.

Ukazatel podílu vlastního kapitálu na aktivech hodnotí finanční samostatnost společnosti. V letech 2008 – 2010 ukazatel klesal. Důvodem byl nárůst aktiv ve větším poměru než vlastního kapitálu společnosti, nejvíce v roce 2010, kdy aktiva narostla téměř o 3 mil. Kč. V dalších letech se aktiva navyšují jen mírně, oproti tomu vlastní kapitál na základě dobrých výsledků hospodaření roste výrazněji.

Ukazatel zadluženosti vlastního kapitálu by se měl pohybovat v pásmu 80 % – 120 %. Společnost ABC toto nesplňuje v žádném roce. V letech 2008, 2009 a 2012 společnost nepřekročila spodní hranici. V roce 2008 jsou důvodem nulové bankovní úvěry, v roce 2009 snížení krátkodobých závazků a v roce 2012 nárůst nerozděleného zisku při snížení hodnoty

úvěrů. Horní hranice byla překročena v letech 2010 – 2011 hlavně kvůli zvýšení obchodních závazků, závazků za společníky a bankovních úvěrů.

Celková zadluženost vyjadřuje, jak velká část majetku je kryta cizími zdroji, optimální hodnota je asi 50 %. Dané optimum společnost ve všech letech splňuje, avšak v letech 2010 a 2011 můžeme pozorovat značný nárůst. Příčinou bylo zvýšení obchodních závazků a především bankovních úvěrů společnosti.

Úrokové krytí vyjadřuje, kolikrát jsou úroky kryty výsledkem hospodaření společnosti. Nejvyšší hodnoty bylo dosaženo v roce 2008, protože společnost neměla žádný bankovní úvěr, tudíž měla minimální nákladové úroky. V roce 2010 společnost dosahovala nejnižší hodnoty vzhledem k nárůstu bankovních úvěrů a s tím spojeného nárůstu úroků. Oproti tomu v roce 2012 došlo ke značnému nárůstu zisku a k poklesu bankovních úvěrů, tudíž k poklesu nákladových úroků. To vedlo k nárůstu ukazatele krytí v tomto roce.

Úrokové zatížení znázorňuje, jak velkou část vytvořeného zisku odčerpávají úroky. O téměř nulovém úrokovém zatížení můžeme hovořit v roce 2008. Společnost totiž v tomto roce měla jen minimální nákladové úroky. Naopak v roce 2010 bylo úrokové zatížení společnosti nejvyšší, protože společnosti vzrostly úroky spojené s bankovními úvěry, které byly v tomto roce nejvyšší.

4.4 Pojištění pohledávek ve společnosti ABC s.r.o.

Pojištění pohledávek by ve společnosti ABC s.r.o. přispělo k zavedení systematického řízení rizik spojených s nezaplacením odběratelů. Přínos by dále spočíval v možnosti prodloužení termínu splatnosti faktur pro již pojištěné odběratele, kteří by na základě této skutečnosti nevyhledávali jiné společnosti nabízející podobný produkt. Po ohlášení škodné události by se společnost ABC nemusela zabírat vymáháním pohledávky, protože vymáhání ve většině případů zajišťuje pojistitel. Někteří pojistitelé poskytují malým a středním společnostem určitý bonus, např. 20 % slevu na pojistném, kterou získá zákazník při podpisu smlouvy, to by společnost ABC taktéž mohla využít. I bez tohoto bonusu se pojistné pro malé a střední společnosti pohybuje v řádech promile z fakturovaných částek, což by pro společnost ABC nepředstavovalo neúnosnou finanční zátěž. Rovněž by při vzniku pojistné události společnost musela počítat s určitým procentem spoluúčasti. V případě, že by společnost potřebovala nutně finanční prostředky a rozhodla se pro odkoupení pohledávky bankou, pojištění pohledávek by z pohledu banky přispělo ke zvýšení bonity společnosti. Pojišťovna totiž představuje spolehlivou záruku zaplacení. I s administrativním zatížením se v případě malých a středních společností snaží pojistitelé vycházet vstřícně, proto by se

společnost ABC nemusela obávat přílišného nárůstu administrativy. Z výše uvedeného lze předpokládat, že pojištění pohledávek se hodí i pro malé a střední společnosti, teoreticky tedy i pro společnost ABC s.r.o.

4.5 Zhodnocení a doporučení pro společnost ABC s.r.o.

Majetek společnosti ABC s.r.o. ve sledovaném období rostl. Ve všech letech převažovala stálá aktiva nad aktivy oběžnými. To bylo zapříčiněno hlavně hodnotou dlouhodobého nehmotného majetku, konkrétně aktivací vlastního softwaru. S ohledem na činnost společnosti je to pochopitelné.

Kapitálová struktura společnosti procházela značnou změnou. V letech 2008, 2009 a 2012 převyšoval vlastní kapitál cizí zdroje. Oproti tomu v letech 2010 až 2011 výrazně vzrostla hodnota cizích zdrojů vzhledem k malému nárůstu vlastního kapitálu. Významnou část pasiv tvoří ve všech letech časové rozlišení.

Rentabilita v prvních třech sledovaných letech klesala. To bylo zapříčiněno poklesem tržeb z prodeje vlastních výrobků a růstem celkových nákladů. To vedlo k tomu, že společnost ABC v těchto letech generovala stále menší zisk. Přestože v následujících dvou letech rentabilita rostla, společnost ABC s.r.o. by se měla zaměřit na růst tržeb a maximalizaci zisku.

Z ukazatelů zadluženosti vyplývá, že společnost není finančně samostatná. K financování využívá hlavně krátkodobé cizí zdroje. Od roku 2009 došlo k nárůstu dlouhodobých zdrojů, hlavně dlouhodobých bankovních úvěrů. Společnost by se proto měla zaměřit na zvyšování podílu vlastního kapitálu.

Hodnoty ukazatelů likvidity většinou nedosahovaly doporučených hodnot. Je zapotřebí držet si přijatelnější úroveň finančního majetku a krátkodobých pohledávek. V případě celkové likvidity je vhodné zapracovat na snížení krátkodobých závazků, což se v roce 2012 již podařilo.

Z ukazatelů aktivity zřetelně vyplývá, že společnost ABC je v posledních letech solventní, tzn., že má dostatečné finanční prostředky na úhradu svých závazků. Přestože se společnost potýká s krátkodobými neplátiči, kteří by její solventnost mohli potenciálně narušit, pojištění pohledávek jako formu zajištění bych zde nedoporučovala. Tyto krátkodobé pohledávky se společnosti zatím vždy podařilo vymoci vlastními silami bez větších potíží a vzhledem ke specifčnosti nabízeného produktu je společnost v tuto chvíli schopna pohledávky efektivně řídit. V oblasti pohledávek bych společnosti doporučila následující změny.

Statistiku neplatičů si společnost ABC zavedla v loňském roce. Nyní jsou schopni ihned vyhledat největší neplatiče, přičemž společnost má i přehled o počtu zaplacených faktur po splatnosti (podle dnů po splatnosti). Kontrolu statistiky a případné upomínání pozdě platících partnerů má na starosti administrativní pracovnice. Samozřejmě toto není její jediná náplň práce, a proto kontrola statistiky neprobíhá v pravidelných intervalech. Navrhují vyčlenit pravidelný interval, kdy by administrativní pracovnice zkontrolovala, zda někdo nezaplátil včas fakturu a případné dlužníky upomínala.

Vzhledem k tomu, že proces uzavření obchodu s novým zákazníkem probíhá na bázi poskytnutí dočasné licence, tedy v případě nezaplacení produkt přestane fungovat, navrhují tuto dočasnou licenci využívat i v případě již stávajících zákazníků. Společnost bude proti nezaplacení jistěna a nebude se muset spoléhat jen na důvěryhodnost obchodního partnera. Samozřejmě chápou, že využití dočasné licence u stávajících klientů může být z technických či jiných důvodů nemožné, proto doporučují určité rozčlenění zákazníků.

Společnost totiž své zákazníky člení pouze na nové (Úroveň 1) a stávající (Úroveň 2). Pokud nový zákazník uhradí fakturu, je automaticky považován za stávajícího. Takovéto členění nepovažují za dostačující. Navrhují dané členění rozšířit o další úroveň, aby bylo možné otestovat si spolehlivost klientů. Kategorii nazvěme Úroveň 2 a stávající zákazníky posuňme do Úrovně 3. V případě, že nový zákazník bez problémů zaplatí, bude zařazen do kategorie Úroveň 2. V této kategorii by zákazník zůstal následující 2 nákupy (přikoupení licencí, upgrade programu či roční maintenance) a pokud by všechny 3 obchodní transakce proběhly bez problémů, zákazník by postoupil do Úrovně 3 (stávající zákazník). Rovněž pokud by již stávající zákazník měl 3x po sobě problém s včasným zaplacením, dostal by se zpět do Úrovně 2. Tuto kategorii by administrativní pracovnice kontrolovala v častějších intervalech než Úroveň 3. Společnost by tak dostala jasnou představu o opravdu důvěryhodných obchodních partnerech a o klientech, kteří mají problém s úhradou svých závazků.

5 Závěr

Pojištění pohledávek představuje ochranu proti určitým rizikům, které mohou vyvstat z jednotlivých obchodních operací. Tato diplomová práce pojednávala o problematice pojištění pohledávek, členěna byla do tří kapitol obsahující jak teoretickou, tak praktickou část.

V první řadě byla práce zaměřena na význam pohledávek, formy zajištění a utvrzení pohledávek a dále pak na možnosti zániku a způsoby vymáhání pohledávek. Zákony upravující oblast pohledávek jsou zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví a prováděcí vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb. Pohledávky představují pro podnikatele, mimo jiné, velmi důležitou položku aktiv ovlivňující finanční situaci společnosti. Proto je vhodné, respektive nezbytné, určité řízení v dané oblasti. Větší společnosti mohou disponovat úvěrovým managementem, který se touto problematikou přímo zabývá. Malé společnosti mohou své pohledávky řídit např. statistickými programy, které je včas upozorní na pohledávky po splatnosti. Každá společnost nahlíží na dlužníky z různých hledisek. Hlavním kritériem je významnost klienta pro danou společnost.

Pohledávky z obchodních vztahů lze zajistit prostřednictvím tzv. zajišťovacího instrumentu. Často využívanými nástroji jsou jistota, zástavní právo, zadržovací právo a ručení. Mezi zajišťovací instrumenty řadíme i výše uvedené pojištění pohledávek. Existuje řada způsobů, jakými pohledávky zanikají. Řádný způsob zániku je samozřejmě splnění dluhu. V praxi se společnosti často setkávají se zánikem formou započtení či splynutí. Splynutí představuje situaci, kdy věřitel a dlužník splyne v jeden subjekt. V případě, že mají dlužník a věřitel mezi sebou vzájemné pohledávky, započtením se dané pohledávky ruší v rozsahu, v jakém se navzájem kryjí. Další způsob zániku je prominutí dluhu věřitelem, odstoupení od smlouvy, výpověď, smrt věřitele či dlužníka a také následná nemožnost plnění.

Jestliže společnost nepoužívá žádnou z těchto forem zajištění, přichází na řadu mimosoudní či soudní vymáhání. Podnikatelé se nejdříve vždy snaží své odběratele, respektive dlužníky urgovat, ať už telefonicky nebo písemně. Cílem upomínání je zjistit důvody, proč došlo k opoždění platby a případně navrhnout splátkový kalendář. Jestliže dlužník nereaguje, je vhodné obrátit se na specializované společnosti zabývající se mimosoudním vymáháním pohledávek. Tyto společnosti zajišťují kompletní servis v rámci vymáhání, tzn., dlužníka upomínají nejen telefonicky a písemně, ale také osobně, průběžně

hodnotí majetkové poměry dlužníka, uzavírají dohody o uznání dluhu či splátkový kalendář atd. V horším případě je třeba přistoupit k soudnímu vymáhání. To s sebou však přináší zdlouhavé a komplikované soudní řízení a formálnost s tím spojenou. Výhoda soudního vymáhání spočívá v instituci soudu jakožto státního orgánu a v záruce dodržování zákonů při soudním procesu.

V další části byla práce orientovaná na pojištění pohledávek jako vhodné formy zajištění, na výhody a nevýhody spojené s tímto nástrojem, dále na rizika, která je možné pojistit, právní úpravu týkající se pojištění pohledávek, na samotný proces pojištění a závěr byl věnován jednotlivým pojistitelům, kteří působí na českém trhu úvěrového pojištění.

Pojištění pohledávek je upraveno zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, konkrétně v § 2868 – 2870. Pojistné smlouvy, které byly uzavřeny do 31. 12. 2004, se regulují zákonem č. 40/1964 Sb., občanský zákoník a smlouvy uzavřené v období od 1. 1. 2005 do 31. 12. 2013 se řídí zákonem č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě.

Pojištění pohledávek představuje ochranu před komerčními a teritoriálními riziky. V praxi se nejčastěji setkáváme s riziky platební nevěle a platební neschopnosti odběratele, je však důležité, neopomíjet rizika plynoucí z válek, státních převratů, legislativních omezení či přírodních katastrof.

Proces pojištění začíná zasláním žádosti o uzavření pojistné smlouvy. Poté si pojistitel vypracuje analýzu žadatele a na jejím základě předloží své všeobecné podmínky pojištění a návrh smlouvy. Jestliže žadatel s návrhem a podmínkami souhlasí, dojde k podpisu pojistné smlouvy. Po uzavření pojistné smlouvy předkládá pojistník žádost o přidělení úvěrového limitu, tedy maximální hranici plnění ze strany pojistitele při vzniku pojistné události. Pojistitel poté posoudí velikost úvěrového rizika a stanoví úvěrový limit. Další etapou je hlášení obratu k pojištění. Hlášení je nezbytné pro určení výše pojistného. Na tomto základě dochází k výpočtu a fakturaci pojistného, přičemž pojistné se stanoví jako násobek pojistné sazby a hodnoty hlášeného obratu. Poslední etapu představuje vznik pojistné události. V případě, že se nepodaří pohledávku vymoci, pojistitel začne s likvidací pojistné události. Jestliže jsou dodrženy veškeré podmínky, pojistitel vyplácí pojistné plnění snížené o smlouvenou spoluúcast. Za určitých podmínek však může dojít i k přerušení, a to tehdy nebylo-li zapláceno pojistné, případně k zániku pojištění.

Z pojištění pohledávek plyne celá řada výhod. Pojištění umožňuje prodloužení splatnosti faktur pro pojištěné odběratele, dále zajišťuje prověřování odběratelů klienta a zvýšení jeho bonity v očích finančních institucí. Samozřejmě i s tímto pojištěním jsou spjaty jisté nevýhody. Především nevýhoda plynoucí ze značné administrativy, dále nevýhoda určité

spoluúčasti při vzniku škodné události a také, v případě velmi rizikových obchodů odmítnutí pojistitele pojištění uzavřít.

Veškeré údaje nezbytné pro vypracování praktické části diplomové práce byly získány z interních zdrojů a webových stránek společnosti ABC s.r.o. Společnost si nepřála uvádět její pravý název, proto byla vedena pod fiktivním označením ABC s.r.o.

Cílem diplomové práce bylo charakterizovat pojištění pohledávek a ověřit hypotézu, že pojištění pohledávek je vhodný nástroj úvěrového managementu i pro malé a střední společnosti. Dílčími cíli bylo posouzení, zda se pojištění pohledávek hodí jako nástroj řízení pohledávek ve společnosti ABC s.r.o. a vymezení českého trhu úvěrového pojištění.

Pojištění pohledávek v malých a středních společnostech přispívá k zavedení systematického řízení rizik spojených s platební neschopností a nevlí odběratelů, dále k možnému prodloužení termínu splatnosti faktur, což představuje významnou konkurenční výhodu a také ke zvýšení bonity společnosti z pohledu bank. Pojistitelé se v praxi snaží těmto společnostem vycházet vstříc nejen v případě pojistného, ale taktéž v administrativní náročnosti, která je s pojištěním spojená a v následném vymáhání pohledávek. Hypotézu, že pojištění pohledávek je vhodný nástroj zajištění i v malých a středních společnostech, lze tedy potvrdit. Mé tvrzení je možné podpořit informacemi získanými z výzkumu pro AMSP ČR a EGAP. Je pravdou, že tuto formu zajištění nyní využívá pouze malá část MSP, avšak z důvodu špatné platební morálky podnikatelů lze předpokládat nárůst zájmu ze strany těchto společností. Na pojištění pohledávek je třeba nahlížet jako na určitou formu prevence. Prevence, která společnosti umožní podnikat i v případě nenadálých událostí. Nehodnotit pojištění pohledávek pouze jako další výdaj ve finančních výkazech.

Společnost ABC s.r.o. se zaměřuje na vývoj a distribuci vlastního softwaru. Tento specifický předmět podnikání jí umožňuje zajistit si své pohledávky prostřednictvím tzv. dočasné licence produktu. V případě, že nedojde k včasnému uhrazení faktury, program přestane po 14 dnech fungovat. Tento fakt přispívá k optimálnímu řízení pohledávek v dané společnosti. Dočasná licence je však využívána pouze u nových zákazníků, u těch stávajících je produkt poskytnut bez časově omezené licence a společnost tak spoléhá na dobré vztahy z dřívějších let. Samozřejmě se společnost v této kategorii setkává s určitým počtem neplatičů, ale zatím se vždy podařilo pohledávky vymoci vlastními silami, a to do měsíce po splatnosti faktur. Vzhledem k této skutečnosti a specifickému produktu, který je v případě úvodního nákupu zajištěn dočasnou licencí, se zde pojištění pohledávek dle mého názoru nehodí.

Pojištění pohledávek poskytuje v České republice mnoho pojistitelů. Z těch známějších jde o Československou obchodní banku, Kooperativu, Generali či Českou pojišťovnu. Tyto subjekty však pojišťují pohledávky výjimečně a danou službu nabízejí spíše významným klientům. Hlavními hráči na poli úvěrového pojištění jsou Exportní garanční a pojišťovací společnost, KUPEG úvěrová pojišťovna, pojišťovna Atradius Credit Insurance N.V., Coface Czech Credit Management Service a Euler Hermes Europe SA. První ze jmenovaných, pojišťovna EGAP, se zaměřuje spíše na tržně nepojistitelná politická a komerční rizika. Proto trh komerčního úvěrového pojištění lze rozdělit mezi zbývající čtyři pojistitele. Největší podíl, i přes určité poklesy v letech 2007 a 2008, zaujímá KUPEG úvěrová pojišťovna. Druhým největším pojistitelem je společnost Euler Hermes a třetím společnost Atradius. Vzhledem k otevřenosti českého úvěrového trhu a zájmu podnikatelů o vývoz svých výrobků a služeb lze předpokládat, že počet poskytovatelů vzroste.

Seznam použité literatury a pramenů

Monografie:

1. BÖHM, Arnošt. *Pojištění pohledávek v mezinárodním obchodě*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2009. ISBN 978-80-7431-004-1.
2. BÖHM, Arnošt a František JANATKA. *Pojištění úvěrových rizik v mezinárodním obchodě*. 1. vyd. Praha: Grada, 2004. 204 s. ISBN 80-247-0816-7.
3. ČIŽINSKÁ, Romana a Pavel MARINIČ. *Finanční řízení podniku: moderní metody a trendy*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. 208 s. ISBN 978-80-247-3158-2.
4. DRBOHLAV, Josef a Tomáš POHL. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 244 s. ISBN 978-80-7357-599-1.
5. DUCHÁČKOVÁ, Eva a Jaroslav DAŇHEL. *Pojistné trhy: změny v postavení pojišťovnictví v globální éře*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2012. 252 s. ISBN 978-80-7431-078-2.
6. HAKALOVÁ, Jana et al. *Účetnictví podnikatelů*. 1. vyd. Ostrava: Ediční středisko VŠB-TU Ostrava, 2010. 215 s. ISBN 978-80-248-2149-8.
7. JANATKA, František. *Rizika v komerční praxi*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. 316 s. ISBN 978-80-7357-632-5.
8. KISLINGEROVÁ, Eva a Jiří HNILICA. *Finanční analýza – krok za krokem*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. 137 s. ISBN 80-7179-321-3.
9. RICHTÁROVÁ, Jana a Zdeněk SCHWARZ. *Pojištění pohledávek jako součást finančního řízení podniku. Invence - Inovace - Investice: od recese k prosperitě*. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, 2009. s. 173-178. ISBN 978-80-248-1977-8.
10. SCHÖNFELD, Jaroslav. *Moderní pohled na oceňování pohledávek: problém aktiv zvláště v insolvenčním řízení*. 1. Vyd. Praha: C. H. Beck, 2011. 169 s. ISBN 978-80-7400-302-8.
11. SMEJKAL, Vladimír a Karel RAIS. *Řízení rizik ve firmách a jiných organizacích*. 4. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Professional Publishing, 2013. 483 s. ISBN 978-80-247-4644-9.
12. THE OPEN GROUP. *Risk management: the Open Group guide*. 1 st edition. Zaltbommel: Van Haren Pub, 2011. ISBN 978-908-7536-633.

13. VONDRÁKOVÁ, Alena et al. *Meritum Vymáhání pohledávek*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 896 s. ISBN 80-735-7686-4.
14. ZUZAŇÁK, A., J. ŠULCOVÁ a J. HORA. *Příručka pro zprostředkovatele pojištění*. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2011. 239 s. ISBN 978-80-7201-838-3.

Odborné články:

15. JANDA, Karel. Státní podpora českých vývozních úvěrů. *Český finanční a účetní časopis*. 2008, č. 1, s. 62-75. ISSN 1802-2200.
16. NAKLÁDAL, Jiří. Hodnocení regulace poskytování státem podporovaných vývozních úvěrů z pohledu českých vývozců. *Český finanční a účetní časopis*. 2013, č. 1, s. 20-32. ISSN 1802-2200.

Právní předpisy:

17. Předpis č. 351/2013 Sb., nařízení vlády, kterým se určuje výše úroků z prodlení a nákladů spojených s uplatněním pohledávky, určuje odměna likvidátora, likvidačního správce a člena orgánu právnické osoby jmenovaného soudem a upravují některé otázky Obchodního věstníku a veřejných rejstříků právnických a fyzických osob
18. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
19. Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů
20. Zákon č. 563/1991Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů

Elektronické dokumenty:

21. AOV. Jaké máte zkušenosti s mimosoudním vymáháním pohledávek...?. *AOV* [online]. ©2009-2014 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.anov.cz/anketa/>
22. AOV. Problematika soudního vymáhání pohledávek. *AOV* [online]. ©2009-2014 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.anov.cz/problematika-pohledavek/clanek/problematika-soudniho-vymahani-pohledavek/#vyhody-a-nevyhody-soudniho-vymahani>
23. AOV. Typologie dlužníků jiným pohledem. *AOV* [online]. ©2009-2014 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.anov.cz/problematika-pohledavek/clanek/typologie-dluzniku-jinym-pohledem/>

24. ATRADIUS. Historie. *Atradius* [online]. ©2014 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.atradius.cz/corporate/aboutus/historie.html>
25. ATRADIUS. Klíčová fakta a čísla. *Atradius* [online]. ©2014 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.atradius.cz/corporate/aboutus/credentials.html>
26. ATRADIUS. Mise společnosti. *Atradius* [online]. ©2014 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.atradius.cz/corporate/inside/mise-spolecnosti.html>
27. BOHUTÍNSKÁ, Jana. *Pojištění pohledávek sráží riziko ztráty*. In: *Podnikatel.cz*. [online]. 6. května 2009, [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/clanky/pojisteni-pohledavek-srazi-riziko-ztraty/>
28. BUSINESSINFO.CZ. Pohledávky. In: *Businessinfo.cz* [online]. 28. dubna 2009 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/pohledavky-opu-4578.html#b3>
29. BUSINESSINFO.CZ. Rizika v mezinárodním obchodě. In: *Businessinfo.cz* [online]. 2. ledna 2009 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/rizika-v-mezinarodnim-obchode-13210.html#b14>
30. COFACE. Akcionářská struktura. *Coface* [online]. [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.coface.cz/O-Coface/Coface-Czech/Akcionarska-struktura>
31. COFACE. Naše poslání. *Coface* [online]. [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.coface.cz/O-Coface/Coface-Czech/Nase-poslani>
32. EGAP. EGAP v číslech. *EGAP* [online]. ©2014 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.egap.cz/o-spolecnosti/egap-v-cislech/index.php>
33. EGAP. Identifikační údaje. *EGAP* [online]. ©2014 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.egap.cz/o-spolecnosti/identifikacni-udaje/index.php>
34. EGAP. Profil. *EGAP* [online]. ©2014 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.egap.cz/o-spolecnosti/profil/index.php>
35. EGAP. Výroční zpráva 2012. *EGAP* [online]. ©2014 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.egap.cz/dokumenty/vyrocní-zpravy/vyrocní-zprava-2012.pdf>
36. EULER HERMES. Euler Hermes v České republice. *Euler Hermes* [online]. [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.eulerhermes.cz/cs/euler-hermes-v-cr/Pages/default.aspx>

37. EULER HERMES. Základní výhody pojištění pohledávek. *Euler Hermes* [online]. [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.eulerhermes.cz/cs/pojisteni-pohledavek/nase-znalosti/Pages/zakladni-vyhody.aspx>
38. FABIAN & PARTNERS. Mimosoudní vymáhání pohledávek. *Fabian & Partners* [online]. © 2014 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.fabianpartners.cz/cz/vymahani-pohledavek/mimosoudni-vymahani-pohledavek/>
39. FETTER, W. Richard. Úroky z prodlení nově od 1. 1. 2014. In: *epravo.cz* [online]. 5. prosince 2013 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/uroky-z-prodleni-nove-od-1-1-2014-92935.html>
40. INSIA. Rozsah pojištění. *INSIA* [online]. ©2014 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.pojistenipohledavek.cz/rozsah-pojisteni.html>
41. INSIA. Úvěrový limit. *INSIA* [online]. ©2014 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.pojistenipohledavek.cz/uverovy-limit.html>
42. INSIA. Výhody. *INSIA* [online]. ©2014 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.pojistenipohledavek.cz/vyhody.html>
43. IPSOS. Exportní aktivity MSP v ČR. *AMSP ČR* [online]. [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: http://www.amspace.cz/uploads/Pruzkumy/Vysledky_pruzkumu_k_financovani_exportu_MSP_Egap_06_2013_WEB.pdf
44. KPMG. Zpráva auditora a účetní závěrka k 31. prosinci 2012. *Euler Hermes* [online]. [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: http://www.eulerhermes.cz/en/mediacenter/Lists/mediacenter-documents/ucetni_uzaverka_2012.pdf
45. KUPEG. Deklarace pohledávek. *Kupeg* [online]. ©2011 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.kupeg.cz/informace/uverove-pojisteni/uzavreni-pojisteni-a-jeho-prubeh/deklarace-pohledavek>
46. KUPEG. Fakturace pojistného a poplatků. *Kupeg* [online]. ©2011 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.kupeg.cz/informace/uverove-pojisteni/uzavreni-pojisteni-a-jeho-prubeh/fakturace-pojistneho>

47. KUPEG. Likvidace/pojistné plnění. *Kupeg* [online]. ©2011 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.kupeg.cz/informace/uverove-pojisteni/uzavreni-pojisteni-a-jeho-prubeh/likvidace>
48. KUPEG. Oznámení hrozby pojistné události. *Kupeg* [online]. ©2011 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.kupeg.cz/informace/uverove-pojisteni/uzavreni-pojisteni-a-jeho-prubeh/oznameni-hrozby>
49. KUPEG. Stanovení úvěrového limitu. *Kupeg* [online]. ©2011 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.kupeg.cz/informace/uverove-pojisteni/stanoveni-uveroveho-limitu>
50. KUPEG. Uzavření pojištění a jeho průběh. *Kupeg* [online]. ©2011 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.kupeg.cz/informace/uverove-pojisteni/uzavreni-pojisteni-a-jeho-prubeh>
51. KUPEG. Všeobecné pojistné podmínky pro pojištění rizika nezaplacení pohledávek. *Kupeg* [online]. ©2011 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: http://www.kupeg.cz/uploaded/files/Contact%20files/CREDIRECT_VPP_CZ.pdf
52. KUPEG. Výroční zpráva 2012. *Kupeg* [online]. ©2011 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.kupeg.cz/uploaded/files/Contact%20files/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD%20zpr%C3%A1va%202012.pdf>
53. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. Veřejný rejstřík a Sběrka listin. *Justice.cz* [online]. ©2012-2014 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-vypis?subjektId=isor%3a100183582&typ=full&klic=la8h25>
54. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. Veřejný rejstřík a Sběrka listin. *Justice.cz* [online]. ©2012-2014 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-vypis?subjektId=isor%3a26221&typ=full&klic=5a9n4n>
55. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. Změny v úpravě zániku závazků. *Nový občanský zákoník* [online]. © 2013-2014 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/smluvni-pravo/konkretni-zmeny-v-obecne-casti/zmeny-v-uprave-zaniku-zavazku/>
56. SOULEK, Vladimír. *Pojištění pohledávek: informace o pojištění úvěrových rizik.* [online]. Praha, 4. ledna 2012, [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.pojistenipohledavek.cz/res/data/010/001300.pdf>

57. VOJÍKOVÁ, Martina. Nařízení vlády k novému občanskému zákoníku. In: *Zprávy Alfa 9* [online]. 13. listopadu 2013 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/templates/zprava.aspx?articleid=28784&zoneid=9>

Seznam zkratk

A	aktiva
AMSP ČR	Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR
a.s.	akciová společnost
AVI	(<i>Audio Video Interleave</i>) formát pro záznam zvuku a obrazu
CK	cizí kapitál
COM	(<i>Command</i>) spustitelný soubor
CRM	(<i>Customer Relationship Management</i>) řízení vztahů se zákazníky
CSV	(<i>Comma Separated Values</i>) souborový formát určený pro výměnu tabulkových dat
ČR	Česká republika
ČSOB	Československá obchodní banka
DPH	daň z přidané hodnoty
DVD	(<i>Digital Versatile Disc</i>) digitální optické datové médium
EAT	(<i>Earnings after Taxes</i>) zisk po zdanění
EBIT	(<i>Earnings before Interest and Taxes</i>) zisk před zdaněním
EGAP	Exportní garanční a pojišťovací společnost
EXE	(<i>Executable</i>) spustitelný soubor
GIF	(<i>Graphic Interchange Format</i>) grafický souborový formát
HDD	(<i>Hard Disc Drive</i>) pevný disk
HW	hardware
IT	informační technologie
JPEG	(<i>Joint Photographic Experts Group</i>) grafický souborový formát
Kč	koruna česká
KZ	krátkodobé závazky
MP3	(<i>Motion Picture experts group - layer 3</i>) komprimovaný audio soubor
MPEG	(<i>Moving Picture Expert Group</i>) komprimovaný video soubor
MSP	malé a střední podniky
OA	oběžná aktiva
PC	(<i>Personal Computer</i>) osobní počítač
PDF	(<i>Portable Document Format</i>) souborový formát pro ukládání dokumentů
ROA	(<i>Return on Assets</i>) rentabilita aktiv
ROCE	(<i>Return on Capital Employed</i>) rentabilita dlouhodobých zdrojů

ROE	<i>(Return on Equity)</i> rentabilita vlastního kapitálu
ROS	<i>(Return on Sales)</i> rentabilita tržeb
s.r.o.	společnost s ručením omezeným
SW	software
T	tržby
VK	vlastní kapitál
XLS	Microsoft Excel

Seznam grafů

Graf 2.1 Zkušenosti s mimosoudním vymáháním pohledávek	16
Graf 3.1 Pojištěný objem ve společnosti EGAP v letech 2007 - 2012.....	35
Graf 3.2 Vývoj pojištěných transakcí ve společnosti KUPEG v letech 2007 - 2012.....	36
Graf 3.3 Vývoj podílů jednotlivých pojistitelů na českém trhu úvěrového pojištění	40
Graf 3.4 Využití/nevyužití pojištění pohledávek MSP v České republice.....	41
Graf 4.1 Trend vývoje jednotlivých ukazatelů rentability	49

Seznam obrázků

Obr. 3.1 Časová osa řešení pojistné události.....	31
---	----

Seznam tabulek

Tab. 4.1 Ukazatele rentability	48
Tab. 4.2 Ukazatele likvidity	50
Tab. 4.3 Ukazatele aktivity	50
Tab. 4.4 Ukazatele zadluženosti.....	51

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 25. 4. 2014

jméno a příjmení studenta

Seznam příloh

Příloha č. 1 Licenční smlouva

Příloha č. 2 Smlouva o roční podpoře software

Příloha č. 3 Rozvaha za období 2008 – 2012

Příloha č. 4 Výkaz zisku a ztráty za období 2008 – 2012